

«DIN CREDINȚĂ
SE NAȘTE METODA»

EXERCIȚIILE FRATERNITĂȚII
COMUNIONE E LIBERAZIONE

RIMINI 2009

«DIN CREDINȚĂ SE NAȘTE METODA»

EXERCIȚIILE FRATERNITĂȚII
COMUNIONE E LIBERAZIONE

RIMINI 2009

© 2009 Fraternità di Comunione e Liberazione

Traducere din limba italiană realizată de: Cimpan Victoria, Costruș Mirela, Radu Mihai,
Șoimușan Cristian, Tirean Ruxandra

Copertă: Barna da Siena, *Chemarea Sfântului Petru*. Colegiul preoțesc Sfântul Gimignano (sec. XIV).

Vatican, 20 aprilie 2009

Distinse

Don Julián Carrón

Președinte al Fraternității Comunione e Liberazione

Cu ocazia Exercițiilor Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione cu tema «Din credință se naște metoda», Preasfântul Părinte adresează numeroșilor participanți un salut cordial și urările sale binevoitoare, asigurându-vă de isnoțirea Sa spirituală, și urându-vă ca această întâlnire să trezească o fidelitate reînnoită în Cristos, pentru totdeauna, un angajament mai generos în opera de evanghelizare, invocă revărsarea din plin a harurilor cerești și trimite din inimă, asupra Dvs. și a responsabililor Fraternității și a tuturor celor prezenți, o binecuvântare apostolică specială.

Cardinal Tarcisio Bertone, Secretar de Stat al Sfinției Sale

Vineri 24 aprilie, seara

La intrare și la ieșire:

Wolfgang Amadeus Mozart, Concert pentru pian și orchestră nr. 23

în la major, KV 488

Wilhelm Kempff – Ferdinand Leitner – Bamberg Symphony Orchestra

Deutsche Grammophon

■ INTRODUCERE

Julián Carrón. Fiecare dintre noi știe ce eforturi a despus pentru a fi aici acum. Toate aceste eforturi sunt prima expresie a strigătului nostru, a cererii noastre față de Cristos.

Să invocăm Spiritul Sfânt, să invocăm ajutorul Său pentru ca să ducă la îndeplinire această încercare a noastră, acest strigăt al nostru.

Discendi Santo Spirito
(Coboară Spirite Sfinte, n.t.)

Urăm tuturor bunvenit și îi salutăm pe prietenii noștri care sunt în legătură directă cu noi prin satelit: două zeci și trei de țări în direct și, ulterior, alte patruzeci de țări, în total șaiszeci și trei. Pentru prima dată este în legătură directă cu noi Malta.

Încep această întâlnire citind telegrama pe care ne-a trimis-o Sfântul Părinte:

Cu ocazia Exercițiilor Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione cu tema «Din credință se naște metoda», Preasfântul Părinte adresează numeroșilor participanți un salut cordial și urările sale binevoitoare, asigurându-vă de isnoțirea Sa spirituală, și urându-vă ca această întâlnire să trezească o fidelitate reînnoită în Cristos, pentru totdeauna, un angajament mai generos în opera de evanghelizare, invocă revărsarea din plin a harurilor cerești și trimite din inimă, asupra Dvs. și a responsabililor Fraternității și a tuturor celor prezenți, o binecuvântare apostolică specială. Cardinal Tarcisio Bertone, Secretar de Stat».

1. «Circumstanțele, prin care Dumnezeu ne face să trecem, sunt factor esențial și nu secundar al vocației noastre, al misiunii la care ne cheamă. Dacă creștinismul este vestea faptului că Misterul s-a întrupat într-un om,

circumstanța în care cineva ia poziție în această privință, în fața întregii lumi, este importantă pentru însăși definirea mărturie». ¹

Noi știm cu toții care sunt aceste circumstanțe, circumstanțe care ne-au provocat de-a lungul acestui an: criza economică, cutremurul din Abruzzo, numeroasele forme de suferință care ne-au pus pe gânduri (mai ales cazul Eluanei), prăbușirea unei lumi în fața ochilor noștri cu legi care nu mai știu să apere binele vieții sau al familiei, ne aflăm tot mai mult în situația de a trebui să ne trăim viața „fără patrie“, circumstanțele dramatice personale sau sociale – de la boală la greutăți, la pierderea locului de muncă, dacă nu chiar până la pierderea a toate, așa cum li s-a întâmplat prietenilor noștri din Abruzzo. De aceea, circumstanțele prin care Dumnezeu ne face să trecem – ne spune Don Giussani – «sunt factor esențial și nu secundar al vocației noastre». Deci, pentru noi, circumstanțele nu sunt neutre, nu sunt lucruri care se întâmplă fără niciun sens; adică nu sunt doar lucruri pe care trebuie să le suportăm, cărora trebuie să ne supunem cu stoicism. Sunt parte a vocației noastre, a modalității prin care Dumnezeu, Misterul bun, ne cheamă, ne provoacă, ne educă. Pentru noi aceste circumstanțe au toată densitatea unei chemări, de aceea sunt parte din dialogul fiecăruia dintre noi cu Misterul prezent.

Astfel – ne spunea Don Giussani acum cinsprezece ani, introducând Exercițiile Fraternității din 1994 – viața este un dialog.

«Viața nu este tragedie: tragedie este ceea ce face ca totul să sfârșească în nimic. Viața, însă, este dramă: este dramatică pentru că este raport între eul nostru și Tu-ul lui Dumnezeu, eul nostru care trebuie să urmeze pașii pe care Dumnezeu îi indică». ² Această Prezență, acest Tu este cel care schimbă circumstanța, pentru că fără acest Tu totul ar fi nimic, totul ar fi doar un pas spre o tragedie mereu mai sumbră. Dar, tocmai pentru că există acest Tu, circumstanța ne cheamă la El, este El cel care ne cheamă prin intermediul acesteia, este El cel care ne cheamă la destin prin intermediul fiecărui lucru care se întâmplă. Noi nu suntem scutiți de riscul pe care Don Giussani îl semnala cu ani în urmă și anume de a ne trăi viața cedând în fața anesteziei totale pe care o creează societatea noastră: «Adevăratul pericol al epocii noastre, spunea Teilhard de Chardin, este pierderea gustului de a trăi. Acum, pierderea gustului de a trăi implică lipsa sentimentului de sine, [...] lipsa afecțiunii față de sine. Dar, ar fi totuși nevoie de o anestezie totală pentru ca omul să piardă cu totul, în întregime, sentimentul de atașament față de sine însuși și deci o emoție față de sine însuși, chiar și la nivel incipient, o preocupare pentru sine însuși; ar fi nevoie de o anestezie totală. Tipul de societate în care

¹ L. Giussani, *L'uomo e il suo destino*, Marietti, Genova 1999, p. 63.

² L. Giussani, *„Il tempo si fa breve”*, Cooperativa Editoriale Nuovo Mondo, Milano 1994, p. 7.

trăim reușește să realizeze aceste anestezii totale [și noi știm foarte bine acest lucru, pentru că în multe situații suntem ca și adormiți în toropeala noastră, în distragerea noastră, în fuga de noi înșine, unde lucrul cel mai îndepărtat este această afecțiune față de sine; este suficient să ne gândim fiecare când a fost ultima dată când am avut (o spun în primul rând pentru mine însumi) o clipă de adevărată duioșie cu noi înșine, când am a simțit vibrând în noi această tandrețe față de noi înșine], însă nu pot fi permanente. Chiar și aceste anestezii totale, extrem de generalizate – de asta este o societate caracterizată în totalitate de alienare – au o limită, nu pot fi permanente și de aceea suferința [...] nu trebuie evitată. Suferința [...] indică întreruperea sau ruptura sau sfârșitul unei anestezii totale».³

Prin intermediul acestor circumstanțe Misterul vrea să ne trezească din această anestezie, să ne educe pentru a deveni conștienți de noi înșine, să ne educe spre adevărul nostru, ne trezește la conștiința pentru care suntem creați, nu ne lasă să ne îndreptăm spre neant fără să își facă griji pentru noi, dintr-o pasiune pentru viața noastră, care este semnul cel mai puternic al duioșiei lui Dumnezeu față de noi. Și cum ne educă? Nu prin intermediul unui discurs, nu printr-o meditație – pe care de multe ori nu vrem să o ascultăm –, ci prin experiența realului, prin intermediul circumstanțelor la care ne cheamă, ne scutură («Dar îți dai seama?!»). Am citit acest lucru la Școala de comunitate: «Învățăm viața din concretețe, nu din teorii»,⁴ și un fragment de realitate valorează mai mult decât mii de cuvinte. Atunci – prieteni – circumstanțele, suferințele, greutatea ne pun în față seriozității vieții, pe care de multe ori noi vrem s-o cenzurăm.

«În mod normal în viață, pentru toată lumea, este serioasă problema banilor, este serioasă problema fiilor, este serioasă problema bărbatului și a femeii, este serioasă problema sănătății, este serioasă problema politică: pentru lume totul este serios cu excepția vieții. Nu spun viața – viața ca sănătate este un lucru serios, în mod clar – dar „viața“ [ar trebui să auzim cum vibra Don Giussani când spunea: „Viața“, și atunci vom percepe toată vibrația pasiunii Sale pentru fiecare dintre noi]. Dar ce este „viața“ mai mult decât sănătate, bani, legătura dintre bărbat și femeie, copii, muncă? Ce este viața mai mult decât atât? Ce implică? Viața implică toate acestea, dar cu un scop a toate, cu o semnificație».⁵

Și circumstanțele ne provoacă să descoperim această semnificație.

³ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, BUR, Milano 2008, pp. 292-293.

⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?*, Rizzoli, Milano 2007, p. 244.

⁵ *Idem*, pp. 146-147.

2. Și atunci adevărata problemă nu este criza, nu sunt aceste circumstanțe mai mult sau mai puțin dramatice, care ne ating într-un fel sau altul, ci este modul în care noi abordăm aceste circumstanțe, cum stăm în fața lor. Observăm cum de multe ori aceste circumstanțe sunt o ocazie de a ne da seama că suntem dezorientați, pierduți. De ce? «Realitatea Bisericii, ca eveniment cotidian în care se face prezent Evenimentul autentic, se propune azi în fața lumii, nu spun uitând, ci considerând presupus și evident, cel puțin metodologic vorbind, conținutul dogmatic al creștinismului, ontologia sa, și deci pe scurt evenimentul credinței».⁶ Nouă ni se poate întâmpla la fel: să ne punem în fața circumstanțelor, nu spun uitând, ci considerând presupus, evident, evenimentul credinței. Și ne simțim dezorientați.

Tocmai din acest motiv, circumstanțele care ne provoacă scot în evidență – așa cum vom vedea în aceste zile – parcursul făcut în acest an, pentru că don Giussani ne învață că circumstanța este locul în care cineva ia poziție în fața lumii prin modul în care o trăiește. Pentru cei care au primit vestea creștină – «Misterul s-a întrerupat într-un om»⁷ – fiecare circumstanță este ocazie prin care fiecare își arată poziția față de această veste, față de acest fapt.

Noi spunem în fața tuturor ce este Cristos pentru noi prin felul în care trăim circumstanțele. Fiecare poate să se privească pe sine însuși, poate să se surprindă în acțiune, pentru că fiecare s-a mișcat în aceste circumstanțe. Toți ne-am mișcat, toți am fost provocați într-un fel sau altul de aceste circumstanțe. Am fost constrânși să ne expunem – nimeni nu a fost cruțat –, și noi am spus ce semnificație are viața pentru noi, ce este Cristos, la ce ținem mai presus de orice, dincolo de intențiile noastre. Spun dincolo de intențiile noastre, pentru că de multe ori confundăm intențiile cu realitatea. Intențiile de multe ori sunt corecte, însă apoi descoperim că în realitate ne mișcăm după o altă logică. De aceea, în felul în care abordăm aceste circumstanțe de care suntem provocați, noi afirmăm care este apartenența noastră. «Mai mult, modul în care se formează această poziție în noi arată dacă și cât trăim apartenența, care este rădăcină profundă a întregii expresii culturale».⁸ Adică, noi ne spunem nouă înșine care este cultura noastră, ce iubim mai mult și ce avem mai drag nouă, în felul în care abordăm circumstanțele. În fața adevăratelor provocări ale traiului nostru iese în evidență consistența unei poziții culturale, capacitatea acesteia de a rezista în fața tuturor lucrurilor, chiar și în fața unui cutremur.

⁶ L. Giussani, *L'uomo e il suo destino*, op.cit., pp. 63-64.

⁷ *Idem*, p. 63.

⁸ *Ibid.*

În acest sens am primit o mărturie impresionantă de la prietenii noștri din Abruzzo, care scriau așa zilele acestea:

«Luni, 6 aprilie, a fost ziua de spaimă. Prima mișcare între noi a fost de a ne căuta, de a ne găsi, și de a face socotelile. Deci uimirea și recunoștința de a fi fost cu toții feriți: primul mare miracol. Imediat a apărut disponibilitatea, peste tot în regiune, de a prelua diversele nevoi care apăreau. Această încercare de a îmbrățișa cu toată incapacitatea noastră, pe cei care se află în durere, a fost de o importanță crucială, deoarece prin simpla relație, am început să întrevedem printre „molozurile“ companiei noastre și ale oamenilor din Abruzzo fapte care nu erau nici pe departe molozuri. Dinamica de a împărtăși ne-a ajutat să întrezărim spectacole de o deosebită frumusețe umană, neașteptate și de neimaginat, care au început, imediat, să ne arate ceva excepțional. Ceva mare se întâmpla. Exact într-un moment în care ne-am gândit că nu se poate întâmpla nimic. Tocmai dintre persoanele despre care credeam că știm totul (comunitățile noastre și risipiții aquilani) a ieșit la iveală o autoritate neprevăzută și mișcătoare. Pe care o putem urma. În mod particular ne impresionează Marco împreună cu soția sa Daniela, care în ziua de după cutremur s-au hotărât să se stabilească la Aquila, cu rulota. Ieri seară ne-a emoționat atunci când a spus: „Răspunsul la nevoia inimii mele este prezent! Cutremurul l-a adus aici! Printre dărâmături înfloresc flori. Floarea nu este o emoție, este ceva prezent. Floarea sunt Gino și Grazia, este soția mea, rulota pe care ne-au donat-o, Calea Crucii, acest loc de împărtășanie, sau Tereza, care după ce a plecat acum un an și jumătate, s-a întors să ne îmbrățișeze spunându-ne: era nevoie de un cutremur ca să mă aducă înapoi! Floarea este Eugenio, Ugo, Manlio și ceilalți de la bere și de la Rimini“. Un spectacol continuu de înviere după o săptămână de patimi. Ar trebui multe pagini pentru a povesti faptele pe care le-am trăit, căci, cutremurul a făcut să vină la suprafață toată sărăcia noastră și ne-a adus în minte toate momentele când am sperat în lucrurile materiale, pe care acum cutremurul ni le-a luat. Și multe pagini pentru a povesti cum se arată Isus înviat printre noi. Îți vine să plângi când El ne vizitează devenind frumusețe fără asemănare tocmai în unele persoane pe care noi le judecam ca fiind „normale“ sau chiar „moloz“. Unitatea și apartenența la compania dată sunt celălalt aspect al miracolului pe care îl vedem. Cine și-ar fi imaginat vreodată să îi vadă pe unii dintre noi luând în serios ceea ce ne spunem. [Aici, în fața circumstanțelor dramatice se vede cine ia în serios ceea ce ne spunem.] Ieri, Marco, referindu-se la o discuție de-a noastră, a spus: „Dacă plec de la mine obțin unu, dacă plec de la ceilalți obțin cincini. Nu știu de ce, dar funcționează. A aparține până la capăt unității, văd că aduce o renaștere“. Evidența ne spune că suntem la fel de fraieri ca și mai înainte, dar Unul ne nește. Ne întâlnim foarte des și în diferite ocazii. Nu cu dorința de

a reclădi casele sau județul (care pot să se prăbușească în fiecare moment din nou), ci cu o dorință nouă: să ne putem bucura de fascinația lui Cristos care reconstruiește în felul său și să nu-l abandonăm. Acum pământul continuă să tremure și să adauge teamă durerii. Suntem foarte tentați să întoarcem pagina și să spunem: „Să sperăm că se sfârșesc repede aceste zguduiri, cel puțin să putem reîncepe“, în ciuda faptului că El, în același timp, face noi toate lucrurile. Școala de comunitate spune: „Dușmanii fidelității față de apartenență, dușmanii cei mai observabili sunt oboseala și durerea“. Noi atingem cu mâna în fiecare zi acești dușmani și deseori ne înving. Fie ca Dumnezeu să ne ierte. Fie ca voi toți, alături de Carrón, să ne puteți ierta, dându-vă viața pentru ca noi să rămânem în Cristos».

Cine nu și-ar dori o asemenea prietenie? Prieteni care cer să ne dăm viața pentru ca ei să rămână în Cristos.

Prietenii sosesc din toate părțile, chiar și din Uganda. Îmi scrie Rose: «Celor o sută de femei de la Meeting Point din Kireka, cartier al Kampalei (unde femeile sparg pietre pentru a câștiga ceva bani), joi după cutremur le-am citit afișul mișcării – atunci când mi l-au trimis din secretariat în limba italiană –. În limba acholi mi-au spus: „Aceștia sunt de-ai noștri, de această dată au fost atinși ai noștri. Trebuie să facem ceva“. M-au întrebat dacă exista vreo posibilitate să mergem să îi ajutăm, să mergem cu autocarul. Ziarele povesteau că erau încă oameni sub dărâmături, iar ele vroiau să meargă în Abruzzo pentru a sparge molozurile și să scoată afară trupurile. Le-am spus că era imposibil, pentru că Abruzzo era foarte departe, unicul mijloc de transport fiind avionul. Iar ele: „Trebuie să facem ceva, pentru că aceștia sunt de-ai noștri, cel puțin să le trimitem ceva pentru a le arăta că sunt ai noștri, ne aparțin“. O femeie a spus: „Sunt cei din tribul lui don Giussani“. Erau atât de mișcate încât atunci când am plecat mi-au dat echivalentul a 250 de euro, o sumă foarte mare pentru ele. Și mi-au spus să îi trimit imediat, dacă se poate, eventual pentru a plăti pe cineva ca să ajute la scoaterea persoanelor de sub dărâmături. În acea zi nu am făcut activitățile noastre obișnuite – lăntișoare, dans, fotbal – pentru că femeile doreau să păstreze amintirea celor întâmplăte. Am stat de vorbă și când au înțeles că erau italieni au spus că erau tribul lui Don Giussani, al nostru. Ele se consideră din tribul lui don Giussani. Și acum strâng bani. Deseori mă întrebă despre prietenii noștri pentru că ele nu știu bine unde este Abruzzo, cred toată Italia este implicată în cutremur și deci sunt prietenii lor. Acum vor să scrie o scrisoare. Dacă trebuie să comentez: este tocmai ceva care mișcă, este adevărat că din credință se naște o metodă. Atunci

când ești cufundat în Mister nu poți, dându-ți seama despre ce este vorba, să nu fi mișcat. Aceste femei mă provoacă să fiu mișcată. Ele nu acționează în urma faptului că mișcarea a trimis un fluturaș, datorită unei indicații: ele sunt mișcate în adâncul lor și deci se mișcă. Dacă inima este mișcată cu totul, atunci ne mișcăm».

Cui nu i-ar plăcea să fi vibrat astfel? Cui nu i-ar plăcea să vibreze așa? Cine a putut să evite, ascultând aceste lucruri – eu nu –, să nu simtă toată rușinea detașării în fața acestei experiențe care vine de la prietenii noștri din ultimul colț de lume?

Rose mi-a adăugat și o scrisoare a lui Alice:

«Dragă Rose, cineva mi-a deschis ochii și mi-a arătat cine sunt eu. Atât de prețioasă și de iubită. Pot spune că suntem tribul lui Don Giussani și al Papei, care ne-au iubit și care cu siguranță ar da și și-au dat totul pentru viața noastră: acest lucru trebuie să ne facă să învățăm. Cei care suferă datorită cutremurului sunt din tribul nostru, eu vreau să trimit ceea ce simte inima și iubirea mea pentru ei, contribuția mea este un semn al acestui lucru. Tu știi, Rose, că o persoană care nu a mai trăit niciodată iubirea nu poate să înțeleagă ce simțim noi pentru aceste persoane. Pentru că iubirea este mișcarea inimii pe care nimeni nu o poate explica. Persoanele care nu iubesc pot să răspundă doar în mod mecanic; în schimb este un lucru așa de mare faptul că cineva s-a mișcat și plânge cu tine așa cum s-a întâmplat cu noi. Spune-le acelor persoane, dacă poți, că noi le iubim și că le aparținem. Noi simțim durerea lor pentru că este ceva prin care am trecut. Dumnezeu să fie în ei în acest moment de greutate, să îi apere și să îi mângâie din partea noastră. Alice».⁹

De aceea, la începutul acestui gest al nostru al Exercițiilor simțim urgența unei convertiri. În fața acestui început putem să avem acele două atitudini, acele două tipuri de atitudine pe care don Giussani le observa în cei care începeau să îl urmeze pe Isus:

«Pe de o parte, existau cei care aveau soluția lucrurilor în degetul mic sau cel puțin știau care erau instrumentele pentru a înfrunta problema omului și a poporului (scribii și fariseii), și cu ei toată lumea care participa la spiritul acestei atitudini. Imaginați-vă cum stăteau acolo ascultându-L; exact, ca niște pietre asupra cărora cuvintele sale cădeau inutil sau ca niște pietre care contraziceau acele cuvinte, în mod sceptic, sau printr-o dialecti-

⁹ Meeting Point din Kireka, cartier al Kampalei

că radical opusă: piatra acelei atitudini ciuntea oferta aceluia discurs, îl contrazicea și îl lăsa să cadă. În schimb, să încercăm să ne imaginăm cealaltă parte a lumii, lumea săracă. Nu „lumea săracă“ datorită sărăciei – Nicodim nu era sărac și mulți alții, notează Evanghelia, nu erau săraci –, ci oameni săraci cu duhul, care mergeau să îl asculte pentru că „niciodată un om nu mai vorbise așa cum vorbea acest om!“, adică pentru că erau animați, se simțeau animați, atinși în afecțiunea lor, se simțeau reînnoiți în afecțiunea față de propria lor persoană, în umanitatea lor, în sentimentul propriei umanități. Această lume îl urma [...] uitând chiar și să mănânce. Și care era primul factor care definea acel fenomen? „Isus Cristos“? Nu! Primul factor care definea acel fenomen e faptul că erau oameni sărmani cărora le era milă [...] de propria persoană, erau oameni cărora le era sete și foame – așa cum El va spune în „fericiri“. Foame și sete ce înseamnă? A-ți fi foame și sete de „dreptate“ [...] înseamnă a dori împlinirea propriei umanități, ivirea sentimentului adevărat al propriei umanități. [...] Cineva, ca să dozească, pentru a-i fi foame și sete de împlinirea propriei umanități, trebuie să se perceapă pe sine însuși, trebuie să simtă propria umanitate».¹⁰

Să începem acest gest fiind conștienți de această nevoie a noastră. Să începem ca nevoiași: tinzând, datorită acestei coincidențe cu noi înșine și cu nevoia noastră, spre a fi deschiși la tot ceea ce implică gestul nostru. Pentru că sacrificiul pe care trebuie să îl facem pentru a construi acest gest este ca o întrebare. De la tăcere, până la incomoditatea deplasărilor, totul face parte din acest strigăt al nostru, din această sărăcie a noastră, astfel încât Domnului să i se facă milă de noi.

¹⁰ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op.cit., pp. 293-294.

SFÂNTA LITURGHIE

PREDICA LUI DON MICHELE BERCHI

Acum două mii de ani ca și astăzi, participăm la același eveniment mai mare, mai adevărat; și acum două mii de ani ca și astăzi Isus ne provoacă: unde putem să cumpărăm pâinea pentru ca aceștia să aibă ce mânca? Isus sfidează toate calculele noastre, toate imaginile noastre, toată anestezia noastră, toată duritatea inimii noastre, toată lipsa de speranță.

Acum două mii de ani precum astăzi, Isus, în aceste trei zile, în fiecare zi a vieții noastre, ne provoacă, iar această provocare este salvarea noastră, este duișia înspre inima noastră pentru ca măsura noastră să se spargă, pentru ca măsura noastră să devină măsura Sa, pentru ca și mai frumos, înfinit mai frumos decât pâinea înmulțită este posibilitatea de a participa la marele eveniment al miracolului prezenței Sale.

Fie ca viața noastră, nimicul nostru, să poată fi instrument al acestei prezențe explozive a Sa. Acest lucru îl cerem Sfintei Fecioare Maria pentru aceste trei zile, cât și pentru restul zilelor vieții noastre: fie ca nimicul nostru să slujească prezenței Tale în lume, Doamne.

Sâmbătă, 25 aprilie, dimineața

La intrare și la ieșire:

Wolfgang Amadeus Mozart, Simfonia no. 38 în re major, K504 „Praga“,

Wiener Philharmoniker – Karl Böhm

Deutsche Grammophon

Don Pino. Ce este viața? Viața este un dialog, viața nu este o tragedie. Tragedie este ceea ce face ca totul să se sfârșească în neant. Viața este dramatică pentru că este raportul între eul nostru și Tu-ul lui Dumnezeu, eul nostru care trebuie să urmeze pașii pe care Dumnezeu îi indică.

Angelus

Laude

■ PRIMA MEDITAȚIE

Julián Carrón

**«Noi am crezut și am cunoscut că tu ești Sfântul lui
Dumnezeu»**

(In 6, 69)

1. «Prăbușirea vechilor certitudini religioase»

a) Sciziunea dintre ,a ști' și ,a crede'

Contextul în care trebuie să înfruntăm provocările despre care vorbeam aseară este acela al prăbușirii vechilor certitudini religioase.

În cartea sa, *Fede, Verità, Tolleranza*, pe atunci cardinalul Ratzinger relatează un episod foarte relevant – povestit de Werner Heisenberg – întâmplat la Bruxelles, dintr-o discuție între oameni de știință.

«Ne-am trezit discutând despre faptul că Einstein vorbea adesea despre Dumnezeu, iar Max Planck susținea că nu există nicio contradicție între științele naturii și religie. (...). După părerea lui Heisenberg, la baza unei astfel de deschideri (a lui Planck) se afla ideea că științele naturale și religia sunt două sfere total diferite, care nu se concurează reciproc: ceea ce conține în științele naturii este alternativa între adevărat și fals, în religie alternativa între bine și rău, între valoare și non-valoare. [...] „Științele naturale sunt, într-un anumit sens, felul în care noi întâmpinăm latura obiectivă a

realității [...]. Credința religioasă, viceversa, este expresia unei decizii subiective, prin care stabilim care ar trebui să fie valorile noastre de referință în viață.“ [...] La care, Heisenberg adaugă: „Trebuie să recunosc că nu mă simt în largul meu în această separare. Mă îndoiesc că, pe termen lung, comunitățile umane pot să conviețuiască cu această sciziune netă între a ști și a crede“. La un moment dat, intervine Wolfgang Pauli și întărește îndoiala lui Heisenberg, ridicând-o de-a dreptul la rangul de certitudine: „Separarea completă între a ști și a crede nu este decât o ieșire de urgență pentru o perioadă foarte limitată. De exemplu, în mediul cultural occidental, într-un viitor nu prea îndepărtat, ar putea sosi clipa în care parabolele și imaginile religiei, așa cum a fost religia până acum, nu vor mai avea nicio putere de convingere, nici măcar pentru oamenii simpli; atunci, mă tem că și etica, până acum vigilentă, se va prăbuși în scurt timp și se vor întâmpla lucruri de o atrocitate pe care nu ne-o putem nici măcar imagina.“¹¹

Era anul 1927. Știm cu toții ce s-a întâmplat după aceea. Continuă Ratzinger:

«În reconstrucția de după război, era vie încrederea că o astfel de situație nu se mai putea întâmpla. Legea constituțională aprobată atunci, cu „responsabilitate în fața lui Dumnezeu“ se voia a fi expresia legăturii de drept și a legăturii politice cu marile porunci morale ale credinței biblice. Astăzi, în criza morală a umanității, care îmbracă forme noi și îngrijorătoare, încrederea de atunci dispare. Prăbușirea vechilor certitudini religioase, care în urmă cu 70 de ani păreau încă să țină, a devenit, între timp, un fapt împlinit» (iar asta o spunea acum 15 ani; să ne imaginăm acum...)¹²

Aceasta este situația în care trebuie să înfruntăm provocările realității: prăbușirea certitudinilor religioase. Dar această separare între a ști și a crede are o origine încă și mai îndepărtată:

«Iluminismul avea drept stindard idealul ,religiei în limitele rațiunii pure’. Totuși, această religie a rațiunii pure s-a destrămat repede, dar mai ales nu avea puterea de a susține viața. [...] Astfel, după sfârșitul iluminismului, [...] s-a căutat un spațiu nou pentru religie [...]. Astfel, religiei i-a fost alocat „sentimentul“ ca fiind mediul său propriu de existență în viața umană. Schleiermacher a fost marele teoretician al acestui nou concept de religie: „Practica este artă, speculația este știință, religia este simț și dorință de infinit“, afirmă el. A devenit clasic răspunsul lui Faust la întrebarea Margaretei despre religie: „Sentimentul este totul. Numele este zgomot și fum...“.¹³

¹¹ J. Ratzinger, *Fede, Verità, Tolleranza*, Cantagalli, Siena 2003, pp. 145-146.

¹² *Ibidem*, p. 147.

¹³ *Ibidem*, pp. 148-149.

Separarea netă între a ști și a crede, între cunoaștere și credință, este o sinteză a hotărârilor care traversează și caracterizează epoca modernă. O astfel de separare definește – așa cum am văzut –, pe de o parte, o sferă a lui „a ști” în care domină o concepție raționalistă a rațiunii (o rațiune ca «măsură a realului»,¹⁴ o numea don Giussani), care nu are nimic de-a face cu chestiunea semnificației ultime a vieții, cu Misterul și cu credința; și, pe de altă parte și în mod analog, o sferă a lui „a crede” înțeles ca mediu non-rațional, al sentimentului, cu decizii subiective asupra valorilor, în care este mărginit întregul fenomen religios. Așadar, „a crede” se găsește în opoziție drastică față de un „a ști” conceput în mod raționalist.

b) «Smulgerea posibilității credinței creștine din om»

Dar mai există ceva care pentru noi este esențial. Odată cu această canalizare a întregii experiențe religioase la sfera sentimentului, are loc încă una, și mai vicleană, denunțată de mai multe ori de don Giussani: îndreptarea credinței creștine («a recunoaște ca fiind adevărat ceea ce o Prezență istorică spune despre sine»)¹⁵ la dinamica sensului religios și a religiozității («cererea de totalitate constitutivă a rațiunii noastre prezente în fiecare acțiune»)¹⁶. «Pentru omul modern, în linii mari, „credința” nu ar fi altceva decât un aspect al „religiozității”, un tip de sentiment cu care să trăiască neîmpăcarea căutare a propriei origini și a propriului destin, care este tocmai elementul cel mai sugestiv al oricărei „religii”. Întreaga conștiință modernă se agită să-i smulgă [aceasta este chestiunea] omului posibilitatea credinței creștine și să o îndrepte spre dinamica sensului religios și spre conceptul de religiozitate, iar această confuzie pătrunde, din păcate, și în mentalitatea poporului creștin».¹⁷

Faptul că această smulgere a posibilității creștine a avut loc, se vede din faptul că marea majoritate a poporului creștin înfruntă realitatea fără a avea în fața ochilor tradiția creștină, adică fără să trăiești pe deplin memoria. Această tradiție nu mai este criteriul cu care oamenii pătrund în realitate, nu mai este punctul de pornire. Mi-am dat seama de senzația pe care mi-o dădea, recent, în liturghie, lectura Creației. Oi fi ascultat-o de foarte multe ori, și încă o dată m-a uimit ce soi de însoțire și de educație a dat Biserica

¹⁴ L. Giussani, *Sensul Religios*, Editura Arhiepiscopiei Romano Catolice, București 1997, p. 223.

¹⁵ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milano 1998, p. 22.

¹⁶ *Ibidem*, p. 21.

¹⁷ *Ibidem*, p. 22.

oamenilor. Chiar și asta acum lipsește. Am văzut în multe situații anul acesta: ceea ce înainte era normal – oameni care percep realitatea pornind de la un chip bun, un Părinte – a devenit aproape o excepție.

Tocmai în acest context putem înțelege întreaga importanță a încercării lui don Giussani, care a acceptat provocarea acestui fel de a concepe lucrurile, pe care l-am descris. Mișcarea a apărut răspunzând acestei provocări, în prima oră de religie la Berchet, când un elev i-a spus că credința și rațiunea nu au nimic una cu alta. Don Giussani nu a acceptat niciodată reducerea credinței la sentiment, nici a rațiunii la măsură, iar asta a generat o modalitate de a trăi experiența creștină care a făcut-o să devină interesantă pentru noi, atunci când am întâlnit-o. În viața noastră, această tradiție, care a dispărut la mulți oameni, a devenit din nou interesantă datorită întâlnirii creștine cu mișcarea. Altminteri, și noi am fi la fel ca mulți contemporani de-ai noștri, rătăciți.

2. O prăbușire care ne privește

Așa cum mereu ne-a învățat don Giussani, cineva nu poate trăi într-o situație, fără a fi influențat de ea. De aceea, de multe ori ne surprindem reacționând la fel ca toți. Din ce se vede?

Realitatea este locul de verificare a credinței. De aceea, în situațiile cu care a trebuit să ne confruntăm anul acesta, punctul crucial și dramatic, care a ieșit mereu la suprafață, este chestiunea credinței și legătura dintre credință și speranță. Confruntarea cu capitolul despre speranță¹⁸ a scos la iveală o fragilitate în ceea ce privește credința, care apare, în primul rând, ca dificultate de a ne uita la experiența pe care o trăim, ca slăbiciune a judecății, ca reticență în realizarea aceluia parcurs de cunoaștere pe care îl necesită anumite evenimente și fapte care ne ating. Există foarte multe exemple care atestă acest lucru. Citez unul, pornind de la o scrisoare care mi-a fost scrisă:

«Școala de comunitate despre speranță a intrat în viața mea ca și cum mi-ar da cineva cu un par în cap. Până înainte de Crăciun, viața mergea bine. Mă căsătorisem de mai mult de un an. În aprilie s-a născut prima mea fetiță, foarte frumoasă, am o muncă de care sunt pasionat, ajutam profesorii cu tinerii liceeni, făceam foarte multe lucruri. Apoi, înainte de Crăciun, s-a întâmplat ceva (și îmi povestește o situație care l-a spulberat...). Dominau insatisfacția și tristețea. Mă întrebam: pentru ce mă con-

¹⁸ Cfr. L. Giussani, *Si può vivere così?*, op.cit., pp. 175-253.

sum în fiecare zi? Și îmi veneau în minte cuvintele tale, atunci când spui că credința noastră are un termen de expirare. După mulți ani petrecuți ca un bun cielin, eram cu credința clătinată, fără să se sprijine pe nimic și, ca atare, viitorul era cu totul în ceață.»

Și asta spunem după ce ne-am aflat cu toții în fața unei propuneri. Anul trecut am făcut tot parcursul la Școala de comunitate, și și la exerciții: credința ca metodă de cunoaștere. Pentru mulți dintre voi, sunt martor că ați lucrat serios, dar atunci când realitatea ne presează, ceea ce domină este ceea ce tocmai am ascultat: totul dispare. Așa cum spunea Franco Nembrini, adunând toate scrisorile primite cu prilejul întâlnirii mele cu profesorii din școli:

«Există o avalanșă de bine, de adevăr, de încercări, dar și de certitudine. Iată, foarte multe dintre aceste povestiri vorbesc, și nu ca niște visători, despre un miracol prezent; dar este ca și cum ar suferi de o ultimă incertitudine [...]. Aproape că am putea să ne sculăm a doua zi dimineața și enormitatea experienței trăite s-ar evapora, ar putea să dispară.»¹⁹

Și astfel predomină rătăcirea. Ca și cum întreg parcursul făcut despre credință ca metodă de cunoaștere s-ar fi șters dintr-odată. Acest lucru ne face conștienți, prieteni, de drumul lung pe care îl mai avem de făcut și ne dă mărturie că ne aflăm în pielea tuturor. Și facem trei reducții grave.

a) Reducerea credinței la sensul religios

Întâi de toate, reducerea credinței la sensul religios. De multe ori printre noi, creștinismul este redus la sensul religios. În viața noastră, cotidiană, acesta se traduce în faptul că credința este trăită precum una din multele posibilități pe care le putem avea pentru a aborda situația, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat și am lua-o mereu de la capăt în fața necunoscutului: eu, cu sensul meu religios, căutând pe bâjbâite să construiesc legătura cu acest necunoscut. Și din ce se vede? Aș putea povesti episoade unul după altul: din faptul că punctul de pornire pentru abordarea zilei nu este ceva cunoscut cu certitudine, iar motivul ascuns este că acest ceva nu ni se pare destul de real ca să nu-l neglijăm. Ne surprinde că este o posibilitate care nici măcar nu ne trece prin cap: ne vin în minte toate celelalte posibilități, înainte de credință. De ce? Pentru că credința nu este echivalentă cu o cunoaștere adevărată. Iată „prăbușirea vechilor certitudini“. Orice lucru

¹⁹ J. Carron, «*Che cosa introduce veramente al reale? Un fatto presente*», întâlnirea lui don Julian Carron cu profesorii din Comunione e Liberazione la Milano, 15 martie 2009, poate fi consultat pe www.tracce.it.

ne pare mai real decât Prezența recunoscută de credință. Incertitudinea și fragilitatea sunt consecința inevitabilă a separării dintre cunoaștere și credință. Și atunci, în loc să pornim de la o Prezență întâlnită și iubită, pornim de la o absență, de la necunoscut. E cu totul diferit pentru cel pentru care credința este cunoaștere adevărată, este cunoașterea a ceva real! De fapt, don Giussani afirmă că «primul gest de pietate față de tine însuși, prima expresie a iubirii pentru originea ta, pentru drumul și destinul tău [...] este [...] mărturisirea acestui Altcineva [pe care l-ai recunoscut prin credință].»²⁰ Acesta este primul gest de pietate, înainte de orice coerență.

Se vede chiar atunci când cineva pornește de la ceva cunoscut cu certitudine. Așa cum îmi scrie această fată:

«Se întâmplă multe lucruri, lucruri frumoase, care mă emoționează, și lucruri mai puțin frumoase, dureroase, care, în schimb, mă rănesc, dar eu am printre mâini o comoară, care e ceva incredibil pentru că am posibilitatea să mă uit la toate, să intru în toate. Întâi de toate să privesc, lucru care nu e de la sine înțeles, să privesc totul într-un fel diferit, diferit și care te face să respiri față de tot restul lumii.»

O observație: cu toate că se întâmplă această reducere, asta nu ne împiedică să continuăm să folosim cuvintele creștine sau să facem frecvent anumite gesturi creștine, ci este ca și cum totul ar căpăta o altă semnificație.

b) Reducerea credinței la sentiment

A doua reducere este cea a credinței la sentiment. Se poate afirma și printre noi această concepție sentimentală sau emoțională despre credință, în care ‚a crede’, în loc să fie o recunoaștere a prezenței întâlnite, devine un ‚salt’, un act irațional, un act al voinței fără o bază, în care, la urma urmei, credința generează faptul și nu invers. Rudolf Bultmann – exegetul care spunea că credința generează faptul creștin – nu este atât de departe de viața noastră. Uitați-vă ce întorsătură a lucrurilor! Într-o concepție sentimentală a credinței, puterea sentimentului, ‚voința de adevăr’²¹ – e vai și-amar de capul nostru! – este cea care își creează obiectul. Așa cum scrisese un student de stânga sub un fluturaș de-al prietenilor noștri studenți: «Ceea ce spuneți voi este un fapt evident sau un crez?». De multe ori, pentru noi nu este cunoaștere adevărată, ci este un crez conform căruia credința ar aparține unui ‚a crede’ care nu are nimic de-a face cu ‚a cunoaște’, cu folosirea rațiunii. Exact prima obiecție care i-a fost adresată lui don Giussani în prima oră de religie! E cu totul alt-

²⁰ L. Giussani, *Uomini senza patria* (1982-1983), op.cit., p. 270.

²¹ E. Severino, *La buona fede*, Rizzoli, Milano 1999, p. 120.

ceva decât credință ca metodă de cunoaștere. Și asta se întâmplă după un an de Școală de comunitate despre credință! Atunci când vorbim despre Cristos, despre obiectul credinței, nu vorbim despre realitate, ca atare, nu este implicată rațiunea și de aceea nu ne trece prin minte când înfruntăm provocarea vieții. Nu considerăm real conținutul credinței: credința este redusă la sentiment.

c) Reducerea creștinismului la etică sau cultură

Și, în sfârșit, a treia, reducția credinței la etică. Ceea ce rămâne sunt anumite valori ale culturii creștine sau vreo regulă de etică creștină. Ne-am surprins de multe ori în acest an apărând aceste valori, dar fără nevoia de a vorbi despre El, despre Prezența recunoscută și iubită. Apărăm viața, dar cine dintre noi ar putea sta în fața unei drame ca cea a Eluanei doar apărând viața? Care dintre noi, dacă nu ar exista compania Cuiva prezent, recunoscut și iubit? Dacă n-ar exista „mângâierea nazarineanului“, cine ar fi în măsură să stea în fața unei astfel de drame?! Dacă nu există această Prezență, noi suntem primii care ne prăbușim. Noi respirăm – înlăuntrul și în afara Bisericii – această reducere, credința redusă la o anumită viziune despre lume și viață, la o morală sau un ansamblu de valori care, ca atare, poate fi prețuită sau combătută: sunt unii, precum creștinii sau anumiți laici, care o susțin, și alții care o combat în numele principiului autodeterminării radicale a individului.

Creștinismul valorilor este o ispită care nu e străină de noi. Este ceea ce don Giussani afirma deja în 1982, când le spunea cu amărăciune responsabililor studenților că «este ca și cum, din anii '70 încoace, mișcarea Comunione e Liberazione ar fi muncit, construit și luptat pentru valorile pe care Cristos le-a adus cu sine, în timp ce faptul Cristos [...] „ar fi rămas paralel“». ²² Un astfel de creștinism este insuficient pentru a susține viața, și îndată ce viața se complică, incertitudinea o ia înainte.

3. Ireductibilitatea unui fapt

Se întreba Ratzinger:

«Cum de credința mai are o posibilitate absolută de succes [și în noi]? Aș spune pentru că ea găsește corespondență în natura omului. [...] În om există o aspirație nostalgică spre infinit, care nu poate fi stinsă. Niciunul dintre răspunsurile care au fost căutate nu este de ajuns; numai Dumnezeu

²² L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op.cit., p. 56.

care s-a făcut finit, pentru a răni finitudinea noastră și a o conduce la amploarea infinității sale, este în măsură să vină în întâmpinarea întrebărilor ființei noastre. De aceea, și astăzi, credința creștină se va întoarce să-l caute pe om».²³

Cum de toate aceste reducerii nu au câștigat prioritate în noi? O știm bine: pentru că Faptul pe care l-am întâlnit – literalmente datorită lui Dumnezeu – este absolut ireductibil. Nu suntem în măsură să-l ștergem. Noi astăzi – nu în trecut, astăzi! – ne aflăm în fața unui fapt absolut ireductibil, plin de martori, iar acest lucru este semnul cel mai evident că Misterului îi este în continuare milă de noi.

Există un pasaj în *Si può vivere così?* – cunoscut tuturor – care are o importanță imensă, deoarece conține întreaga originalitate și raționalitate a credinței, întreaga sa diferență față de un sentiment religios, față de un „a crede” opus lui „a cunoaște”:

«Care este prima trăsătură a credinței în Cristos? Pentru Andrei și Ioan care este prima trăsătură a credinței pe care au avut-o în Isus? [...] Prima trăsătură este un fapt! Care este prima trăsătură a cunoașterii? Este impactul conștiinței cu o realitate».²⁴

Faptul care continuă să ne provoace pe fiecare dintre noi este punctul de pornire pentru care anul acesta ne întoarcem din nou aici: presimțirea unei corespondențe pe care nu o putem elimina din noi, pentru că este întâlnirea cu o diversitate umană:

«Evenimentul lui Cristos devine prezent „acum” într-un fenomen de umanitate diferită: un om întâlnește această umanitate diferită și surprinde o presimțire nouă de viață [...]. Această ciocnire a omului cu o diversitate umană e ceva *foarte simplu*, absolut elementar, care *are întâietate* față de toate, față de orice cateheză, reflecție sau dezvoltare: e ceva care nu are nevoie să fie explicat, ci *doar să fie văzut*, interceptat, care stârnește o uimire, trezește o emoție, constituie un apel, te mișcă să urmezi, în virtutea corespondenței sale la așteptarea structurală a inimii».²⁵

Fără această contemporaneitate a prezenței Sale în fenomenul unei umanități diferite, credința creștină nu ar fi posibilă. Iar contemporaneitatea lui Cristos, astăzi, este acest fapt al unei umanități diferite – despre care mulți dintre voi îmi dați mărturie –, fapt care provoacă rațiunea și libertatea mea.

²³ J. Ratzinger, *Fede, Verità, Tolleranza*, op. cit., pp. 142-143.

²⁴ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op.cit., p. 45.

²⁵ L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», în *Tracce – Litterae Communionis*, noiembrie 2008, pp. 1-2.

Dar cum de – dacă e atât de evidentă această mărturie, dacă suntem înconjurați de atât de mulți martori –, cum de după scurt timp suntem din nou pierduți, blocați în sentimentul nostru, sufocați de circumstanță?

Ceea ce lipsește astăzi dintre noi nu este Prezența (suntem înconjurați de semne, de martori!); lipsește umanul. Dacă umanitatea nu este pusă în joc, drumul cunoașterii se oprește. Prieteni, nu lipsește Prezența, lipsește parcursul, lipsește hotărârea noastră de a străbate întregul parcurs al credinței, așa cum ne-a fost vestit, pentru că din această situație, din acest context în care trebuie să trăim credința (care se răsfrânge asupra noastră mult mai mult decât suntem conștienți de asta) nu putem răzbi automat, încălzind scaunul, fără o muncă. «Este o sclavie din care nu ne eliberăm automat, ci ne eliberăm printr-o asceză [...]: asceza este o aplicare a energiilor omului, într-o muncă cu sine însuși, prin inteligență și voință».²⁶

Experiența trăită în acești ani ne face conștienți de faptul că nu este destul să repetăm anumite fraze ale lui don Giussani – reducând, astfel, persoana sa la un catalog de discursuri – sau să participăm la momente frumoase. Trebuie să ne angajăm serios pe un drum, într-o muncă, și provocarea în fața căreia ne aflăm este dacă să luăm în serios sau nu propunerea pe care ne-a adresat-o don Giussani. Să încetăm să ne mai luăm de fraieri! Puține locuri în Biserica lui Dumnezeu au avut curajul să accepte provocarea vremurilor moderne, așa cum a făcut-o experiența generată de don Giussani. Însă noi, de multe ori, o reducem la o serie de inițiative, la participarea la anumite gesturi, fără a străbate însă un drum uman, adică acela al rațiunii și al libertății: am luat-o un pic cam „sportiv”, aproape fără a fi cu adevărat conștienți de situația dramatică în care ne aflăm, care însă presupune angajamentul complet al fiecăruia în verificare. Chiar el ne-a prezis asta cu mulți ani în urmă:

«Dacă mișcarea nu este o aventură pentru sine și nu este fenomenul unei dilatări a inimii, atunci devine partidul [...] care poate fi supraîncărcat de proiecte [care nu lipsesc printre noi], însă în care fiecare este destinat tot mai tragic să rămână singur [împreună, dar singuri!] și definit în mod individual».²⁷

Dar care parcurs lipsește, care aventură?

a) *Parcursul credinței*

Vreau să subliniez din nou două aspecte ale parcursului credinței, pe care le consider hotărâtoare.

²⁶ L. Giussani, *Sensul Religios*, op.cit., p. 136.

²⁷ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op.cit., p. 204.

1) *Corespondența*

Prima dificultate pe care o constat este că ne lipsește conștiința a ceea ce numim „corespondență“, care este cuvântul cel mai confuz din întreg vocabularul cielin. Uitați-vă că don Giussani avertizează că «motivul pentru care lumea nu mai crede sau crede fără să creadă (reduce ‚a crede‘ la o participare formală, rituală, la gesturi, sau la un moralism) este pentru că nu-și trăiește propria umanitate [lipsește umanul], nu este angajată propria umanitate, propria sensibilitate, propria conștiință și, ca atare, propria umanitate».²⁸ «Adică angajamentul pe drumul uman este condiție pentru a fi pregătiți atunci când Cristos ne oferă întâlnirea cu el».²⁹

Atunci când lipsește angajamentul umanității noastre, rezultatul este acesta pe care îl descrie într-o intervenție a sa la Chieti, în noiembrie 1985: «În mediul modern, noi, creștinii, am fost desprinși nu de formulele creștine, în mod direct, nu de riturile creștine, în mod direct, nu de legile decalogului creștin, în mod direct. Am fost desprinși de fundamentul uman, de sensul religios [de umanul din noi]. Avem o credință care nu mai răspunde cum ar trebui la sensul religios; adică avem o credință care nu este conștientă, o credință care nu mai este inteligentă în sine. Spunea un vechi autor de-al meu, Reinhold Niebuhr: „Nimic nu este atât de incredibil ca răspunsul la o problemă care nu se pune“. Cristos este răspunsul la problemă, la setea și la foamea de adevăr, de fericire, de frumusețe și de iubire, de dreptate, de semnificație ultimă, pe care omul o are. Dacă acest lucru nu este viu în noi, dacă această cerință nu este educată în noi, ce poate să facă Cristos? Adică, ce poate să facă Liturgia, spovada, rugăciunile, catehismul, Biserica, preoții și Papa? Sunt încă tratați cu un anume respect în funcție de mediile de viață ale lumii, pentru o anumită perioadă de timp, sunt păstrați din inerție, dar nu mai sunt răspunșuri la o întrebare; de aceea, nu vor mai supraviețui prea mult [exact, un termen de valabilitate]. [...] Astfel, creștinismul a devenit un Cuvânt, cuvinte».³⁰ Vorbe, povești ...

Importanța acestui fapt fusese deja remarcată de Ratzinger cu foarte mulți ani în urmă: «Criza predicilor creștine, pe care o trăim tot mai mult de un secol încoace, depinde nu în mică parte de faptul că răspunsurile creștine neglijează întrebările omului; ele erau corecte și continuau să rămână astfel; dar n-au avut influență întrucât nu au pornit de la problemă și nu au fost dezvoltate în interiorul acesteia. De aceea, a lua parte la căutarea

²⁸ L. Giussani, *Vivendo nella carne*, BUR, Milano 1998, p. 66.

²⁹ *Ibidem*, p. 65.

³⁰ L. Giussani, «*La coscienza religiosa nell'uomo moderno*», Centrul cultural „*Jacques Maritain*”, pro manuscripto, Chieti 1986, p. 15.

omului este o componentă esențială a însăși predicării, pentru că numai așa cuvântul (*Wort*) poate deveni răspuns (*Anti-wort*).³¹

Aceasta este hotărârea pe care trebuie să o ia fiecare dintre noi: fie să participe la aventura cunoașterii, luându-și în serios propriile întrebări umane, fie să repete un discurs învățat, îndeplinind gesturi formale și organizatorice. De aceea, don Giussani ne-a invitat mereu să luăm în serios umanul, adică afecțiunea față de sine:

«Prima condiție pentru ca evenimentul, mișcarea ca eveniment, ca fenomen impunător, să aibă loc, prima condiție este tocmai acest sentiment al propriei umanități [...]: „afecțiunea față de sine”». ³² Iar această afecțiune față de sine ce înseamnă? Nu este un sentimentalism: «Afecțiunea față de sine ne conduce la redescoperirea exigențelor constitutive, a nevoilor originare, în goliciunea și vastitatea lor [...]: o așteptare fără limite. [...] Aceasta este originalitatea omului; și într-adevăr, originalitatea omului este așteptarea infinitului».³³

Dar acest lucru este ceea ce lipsește de multe ori printre noi, acest simț al misterului, drept pentru care, la urma urmei, lipsind Misterul, totul ne „corespunde”, pentru că totul este la fel. «Iar acesta este necazul celor moderni: nu au simțul misterului».³⁴

De multe ori, auzind vorbindu-se printre noi, acesta este lucrul care lipsește cel mai mult. Nu lipsește El, lipsește sentimentul Misterului. De aceea, îmi vine mereu în minte acea frază a lui Gilbert Chesterton: «Înțelepții – se aude spunându-se – nu văd răspunsul la enigma rațiunii. Răul nu este acela că înțelepții nu văd răspunsul, ci că nu văd enigma»,³⁵ nu percep enigma, nu percep Misterul. De aceea, Martin Heidegger spunea că «nicio epocă nu a știut mai puțin decât a noastră ce este omul».³⁶ Și într-adevăr totul se reduce la sentimentul de plăcere sau neplăcere. Uitați-vă ce spunea Immanuel Kant (aproape că ne putem recunoaște în aceste cuvinte): «În ce anume ar trebui să-și pună fiecare propria fericire, depinde de sentimentul de plăcere sau neplăcere propriu fiecăruia [...]; și ca atare o lege *necesară din punct de vedere subiectiv* (ca lege a naturii) este, *în mod obiectiv*, un principiu practic cu totul *accidental*, care în subiecte diferite

³¹ J. Ratzinger, *Dogma e predicazione*, Queriniana, Brescia 2005, p. 75.

³² L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op.cit., p. 294.

³³ *Ibidem*, pp. 297-298.

³⁴ B. Marshall, *Tutta la gloria nel profondo*, Jaca Book, Milano 2002, p. 149.

³⁵ G. K. Chesterton, *Ortodossia*, Edizioni Martello, Milano 1988, p. 49.

³⁶ M. Heidegger, *Kant e il problema della metafisica*, Editori Laterza, Roma / Bari 1981, p. 181.

poate și trebuie să fie foarte divers, și de aceea nu poate niciodată determina o lege». ³⁷ Criteriul de judecată este absolut subiectiv și, de aceea, cuvântul „corespondență“ (care aici este redus la ceea ce se potrivește cu acest sentiment subiectiv) este manipulat de fiecare, de alegerea fiecăruia.

De aceea, vă redau ceea ce spune don Giussani în *Si può (veramente?!)* *vivere così?* referitor la experiența corespondenței, pentru că m-a frapat recitind fragmentul:

«Conținutul experienței este realitatea. Un bărbat este îndrăgostit de cutare fată: acesta este un fapt, este un fenomen. Poetul se plimbă cu mâinile în buzunar și ajunge la acest fapt. Acest fapt intră în turul de orizont al ochilor săi, adică intră în mediul cunoașterii sale. Și cum este un fenomen real, devine obiect al cunoașterii. Acesta este începutul fenomenului, dar nu este totul. În fața acestui obiect al cunoașterii, ochii poetului se aprind de curiozitate, de simpatie, de aprobare, pentru că în fenomen vede ceva care i-ar plăcea și lui să aibă, în timp ce, fiind un mic poet de cincisprezece ani, nu-l are încă în acest fel. Încearcă o nostalgie: încearcă, adică reacționează cu un simț de invidie și cu o dorință de a avea și el acel fenomen». ³⁸

Aici ar trebui să mă opresc și să vă întreb: asta este experiență? Este aceasta corespondența? Pariez că marea majoritate ar răspunde „da”: încerc o nostalgie, încerc această curiozitate, încerc această simpatie, așadar îmi corespunde. Și aceasta este justificarea; cineva poate să urmeze orice lucru și apoi să justifice orice tip de naturalism (să meargă până la capătul propriilor nostalgii sentimentale) în numele corespondenței și să justifice și printre noi orice prostie în numele corespondenței. Adesea, pentru noi corespondență este sinonim cu dorința de a avea. Dar atenție la cum își urmează ideea don Giussani:

«Până aici nu este experiență, ci ceva ce el încearcă. [...] „Este satisfacție reală? Este răspuns adevărat la nevoia mea? Este fericire? Este adevăr și fericire?“ Acestea sunt cerințele care nu apar în ceea ce poetul încearcă, ci apar în el în fața a ceea ce încearcă, în el angajat în ceea ce încearcă. Aceste întrebări judecă ceea ce încearcă». ³⁹ Aceasta, da, este corespondența! «Aici devine experiență pura încercare. [...] Devine experiență atunci când ceea ce încearcă este în același timp judecat după criteriile inimii: dacă este într-adevăr adevărat, într-adevăr frumos, într-adevăr bun, într-adevăr fericit. Pe baza acestor întrebări ultime ale inimii, a acestor criterii ultime ale

³⁷ I. Kant, *Critica della ragione pratica*, Bompiani, Milano 2000, pp. 75-77.

³⁸ L. Giussani, *Si può (veramente?!)* *vivere così?*, BUR, Milano 1996, p. 81.

³⁹ *Ibidem*, pp. 81-82.

inimii, își guvernează omul viața.»⁴⁰ Altfel, este un mucos care urmează ceea ce încearcă, fără să judece! De aceea, confundarea a ceea ce încercăm cu corespondența este ceea ce ne împiedică, în final, să recunoaștem care este corespondența cu Cristos. Nu numai că greșesc în continuare – ceea ce ar fi deja destul –, dar nu înțeleg care este noutatea pe care o aduce Cristos. De aceea, ne gândim că nu vedem răspunsul, dar de fapt nu vedem enigma. De fapt, «un răspuns este înțeles numai în măsura în care cineva simte întrebarea în sinea sa».⁴¹ Doar acesta înțelege răspunsul. De aceea, nimic nu este mai incredibil decât un răspuns dat la o problemă care nu se pune. Și tu vezi imediat când cineva are această umanitate, când există umanul și când nu. Îmi amintesc mereu de exemplul Cleuzei, care, o clipă după ce a auzit că până și firele de păr de pe propriul cap sunt numărate – și eram acolo șapte sute care auzeam același lucru – a experimentat imediat imposibila corespondență. «Ne putem întoarce acasă», i-a spus lui Marcos. De ce a înțeles? De ce? Pentru că simțea enigma mult mai mult decât mulți știutori dintre noi care eram acolo, mult mai mult! Din ce s-a văzut că ea a înțeles că pentru ea credința însemna cunoaștere? Din felul în care a pus-o în joc în realitate, în fața tuturor și mai mult decât toți. Judecata despre excepționalitatea lui Cristos, despre imposibila corespondență, îi este posibilă doar celui care deține acest uman. Dacă lipsește umanul, chiar dacă avem în față Prezența, o schimbăm cu orice altă satisfacție care are un preț bun. Atunci, pentru noi, credința nu este cunoaștere, rămânem dezorientați ca toți. În fond, nu înțelegem: noi, care suntem știutori, nu înțelegem nimic.

2) Cine este Acesta?

După corespondență, al doilea punct asupra căruia vroiam să mă opresc e că acesta este începutul unui parcurs, care culminează cu întrebarea: cine este Acesta care îmi corespunde așa? Noi suntem înconjurați, așa cum spunem înainte, de fapte excepționale, care fac uneori să iasă la iveală întrebarea; dar, adesea, noi nu facem acest parcurs și stăm acolo, precum iudeii, în suspans. «Atunci, iudeii l-au înconjurat și l-au întrebat: „Până când vei ține sufletul nostru în suspans? Dacă tu ești Cristosul, spune-ne deschis“.»⁴² Adică, vor un răspuns care să-i scutească de angajamentul propriei umanități, al propriei rațiuni și al propriei libertăți. Dar Isus nu cedează – îmi pare rău... –: «Isus le răspunde: „V-am spus și nu credeți; lucrările pe care

⁴⁰ *Ibidem*, pp. 82-83.

⁴¹ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op.cit., p. 62.

⁴² *In* 10, 24.

le împlinesc în numele Tatălui meu, acestea dau mărturie despre mine; dar voi nu credeți, pentru că voi nu sunteți oile mele. Oile mele ascultă glasul meu și eu le cunosc și ele mă urmează. Eu le dau viața veșnică și nu se vor pierde niciodată și nimeni nu le va răpi din mâna mea. Tatăl meu care mi le-a dat este mai mare decât toți și nimeni nu le poate răpi din mâna Tatălui meu. Eu și Tatăl suntem una⁴³». Spusese mai înainte: «Dar eu am o mărturie mai mare decât aceea a lui Ioan: lucrările pe care Tatăl mi le-a dat să le împlinesc, însăși lucrările pe care le fac, mărturisesc despre mine că Tatăl m-a trimis».⁴⁴

Noi ne aflăm, precum iudeii, în fața lucrărilor, a faptelor, a martorilor, a acestei diversități umane. Vedem o avalanșă de semne ale unui miracol prezent; dar există un fel de teamă de a nu-l pierde un minut mai târziu. Pentru că nu știm despre ce este vorba (dacă cineva a experimentat că apa e udă, se poate ca în ziua următoare să aibă dubii că apa îl va uda?). Adică, nu este cunoaștere. Teama noastră începe în clipa în care blocăm parcursul cunoașterii, al cunoașterii acelei frumuseți care mă rănește, pe care nu pot să nu o am în față. Cine se poate teme că nu va rămâne, că va dispărea imediat după? Cei care nu au ajuns la credință. Cei care nu percep, în aceste lucrări, în această frumusețe, semnul prezenței Sale. Și de ce nu-l percep? Pentru că se opresc la aparență, precum iudeii: văd lucrările, dar nu ajung la recunoașterea originii ultime a acestora. Pentru noi este ca și cum această frumusețe pe care o avem în față s-ar fi desprins de El, n-ar fi fost dovada că El lucrează în mijlocul nostru: despărțim mereu semnul de originea lui. Atunci, semnele nu ne confirmă că El lucrează, credința nu este o cunoaștere a Lui prin intermediul a ceea ce face. Dacă este El, va fi El acela care să se îngrijească să-mi dea și alte semne, va fi El acela care să se îngrijească să rămână prezent, pentru că este singurul care a spus – dacă noi am ajunge să-l recunoaștem pe Acela care zidește această frumusețe pe care o avem în față, nu ne-am gândi nici măcar o dată la cum rămâne – că va fi cu noi până la sfârșitul lumii. Felul în care El va fi cu noi nu este o problemă a noastră. Dacă noi nu ajungem la această cunoaștere adevărată, ne aflăm mereu în pericolul incertitudinii.

b) Proba credinței

Dar parcursul nu se sfârșește aici. Odată recunoscut, este nevoie să verificăm în experiența acestei Prezențe pe care am recunoscut-o. Mai spune Ratzinger:

⁴³ In 10, 25-30.

⁴⁴ In 5, 36.

«Credința creștină nu este un sistem [nu este un gând]. Nu poate fi prezentată ca un edificiu teoretic închis. Este o cale, iar o cale se recunoaște numai apucând-o și străbătând-o. E valabil în două sensuri: faptul creștin nu se descuie în fața nimănuși decât în experiența unei însoțiri [Cristos nu se revelează în fața ochilor noștri decât în măsura în care se manifestă prin modul în care El ne schimbă și ne însoțește]; iar în întregul său, consimte să fie primit doar ca drum istoric».⁴⁵

De aceea, este nevoie ca noi să-i facem loc credinței, pentru a descuia adevărul său, pentru ca să se poată arăta în măsură să susțină viața, să facă față situațiilor. Dumnezeu nostru este un Dumnezeu care se revelează în istorie, nu în gândurile noastre. Este acolo unde își arată diversitatea față de toți idoli noștri.

De aceea, dacă cineva nu riscă în realitate, în muncă, în criză, în boală, în relații, în situații, nu va putea ieși la iveală faptul evident de care avem nevoie pentru a adera rațional la Cristos. Pentru că lucrul de care avem nevoie este faptul evident al lui Cristos în experiența noastră, nu repetarea unui discurs. Și nu avem nevoie ca altcineva să ne explice, ci avem nevoie să vedem noi: că face față situațiilor, că este în măsură să susțină viața. Nu avem nevoie de o dirijare spirituală, ci de invitația de a face o verificare în diferite situații. Exact asta ne poate da acea certitudine de care avem nevoie. Numai cine riscă să facă această verificare, poate ajunge la certitudinea cunoașterii de care toți avem nevoie; să putem verifica într-adevăr că cine crede în Fiul are viața veșnică și trăiește însutit aici pe pământ. Fără de asta, adeziunea la credință nu este rațională, pentru că nu l-am recunoscut lucrând. În schimb, cine verifică, poate găsi acea certitudine.

O mamă care a născut un copil foarte frumos, dar cu sindromul Down, îi scrie unei prietene:

«Ceea ce aș vrea să-ți spun este că în aceste trei luni de spital, în fața situațiilor care se iveau, eu și soțul meu am stat cu o dorință de a îmbrățișa întreaga realitate așa cum era ea. Eu am întâlnit Comunione e Liberazione de circa douăzeci de ani, dar numai în această situație, în acest fapt mi s-a revelat misterul marii Prezențe. El există, este un fapt, așa cum fiul meu este un fapt. Din această atitudine a noastră au apărut multe întâlniri frumoase, relații, a ieșit la iveală unitatea cu prietenii noștri. De aceea, m-a uimit Școala de Comunitate, în care se spunea: „să rămânem în realitate întrebându-ne cine ne-o dă, rămânând până la capăt și cerând, întrebând până la capăt din ce sunt alcătuită, dorindu-L, așteptându-L pe Acela care mă face“».

⁴⁵ J. Ratzinger, *Fede, Verità, Tolleranza*, op.cit., pp. 152-153.

c) Credința este o metodă de cunoaștere

Astfel, credința poate deveni din nou cunoaștere. Credința este o metodă de cunoaștere! Acest drum dramatic face parte, prieteni, din certitudinea că am depășit separația dintre ‚a ști’ și ‚a crede’. Istoria nu este inutilă, circumstanțele prin care Misterul ne face să trecem nu sunt inutile; sunt posibilitatea de a vedea, de a se revela în fața ochilor noștri cine este Cel în care credem. Prin această istorie, noi l-am cunoscut pe Cel în care credem. Credem, precum ucenicii, pentru că am văzut; nu credem din cauza unui sentimentalism sau pentru că am hotărât să credem, să creăm credința. L-am văzut lucrând, lucrările Sale vorbesc despre El. Aceasta este depășirea separării lui ‚a ști’ de ‚a crede’. Noi am văzut, atunci când am străbătut acest parcurs, trăsăturile inconfundabile ale prezenței Sale. E cu totul altceva decât reducerea credinței la sens religios și la sentiment!

Cine a acceptat această provocare pe care ne-a făcut-o don Giussani, cine a acceptat să parcurgă tot drumul credinței ca drum al cunoașterii, va putea să dea mărturie despre asta, așa cum mărturisesc mulți. Pentru că, în circumstanțele pe care fiecare trebuie să le trăiască, ce iese la iveală? Că nimeni, atunci când a străbătut acest parcurs, nu poate elimina experiența corespondenței pe care a trăit-o și pe care o trăiește. Corespondența este semnul că, prin fapte (un număr nesfârșit de experiențe, evenimente și minuni), am putut atinge cu mâna prezența Sa în mijlocul nostru (așa încât au rămas în memorie, au pătruns în fiecare fibră a ființei noastre). Corespondența fiecărei persoane – pentru că cineva poate rămâne în picioare numai datorită acestui fapt –: este Domnul oricărei inimi, și de aceea este Domnul tuturor. Creștinismul, atunci când parcurgem acest drum, este un fapt pe care nimeni nu-l ni-l poate lua, care rezistă la orice criză, orice prăbușire, orice cutremur. Mai mult, orice criză, orice provocare este prilejul de a-L recunoaște lucrând. Este spectacolul prezenței Sale lucrând în realitate, nu în gândurile noastre. Certitudinea despre El crește. Și de aceea este o recunoștință nesfârșită față de El, pentru El, care devine atât de prezent în viața noastră.

Ce lucru s-a arătat mai consistent decât orice alt lucru, decât orice provocare? Această apartenență la El, așa cum ne mărturiseau prietenii noștri din Aquila: o apartenență la Prezența pe care nimeni nu o poate înfrânge. Consistența vieții noastre depinde de relația cu această Prezență. Valoarea vieții noastre depinde de această relație, de această familiaritate: cine ești Tu care ai atâta grijă de nimicnicia mea? Aceasta este măreția carismei căreia îi aparținem: apartenența la o istorie, la o experiență a unor fapte care ne fac protagoniști, nu în sensul de a avea puterea, ci de a recunoaște o Prezență care răspunde, care corespunde așteptării inimii noastre, chiar și

în mijlocul tuturor greutăților și a tuturor condițiilor. De aceea, totul îmi este dat pentru a recunoaște trăsăturile inconfundabile ale prezenței Sale în mijlocul nostru, care se revelează nu în gândurile noastre, ci în viață. Se înțelege de ce sf. Paul spunea cu recunoștință: «De fapt, El este cel care ne-a eliberat de puterea întunericului și ne-a mutat în împărăția Fiului său preaiubit, prin care avem mântuirea, iertarea păcatelor».⁴⁶

De aceea, să cerem: nu mă părăsi niciodată, Prezență care mă surprinzi mereu!

⁴⁶ Col 1, 13-14.

SFÂNTA LITURGHIE

SALUTUL DE ÎNCEPUT AL EMINENȚEI
SALE CARDINAL STANISLAW RYŁKO
PREȘEDINTELE CONSILIULUI PONTIFICAL PENTRU LAICI

Dragi prieteni, vă adresez tuturor un salut cordial: vouă, care v-ați adunat la Rimini, la întâlnirea anuală prilejuită de Exercițiile spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, și vouă care, răspândiți în lume, participați prin legătură prin satelit.

Văzându-vă adunați într-un număr atât de mare și atât de reculeși în liniște pentru rugăciune în fața altarului Domnului, îmi vin cu spontaneitate pe buze cuvintele Psalmului sponsorial de astăzi: «Fericit poporul care știe să te laude și umblă, Doamne, în lumina feței tale» (Ps 88).

Spunea don Giussani: «Pentru om, Dumnezeu este îndurare și pacea din noi are un singur nume: îndurarea lui Dumnezeu». Având în inimă ecoul acestor cuvinte, să ne recunoaștem păcătoși, sărmani, adevărați cerșetori ai divinei îndurări care nu cunoaște limite, nici măsură, și să spunem împreună:

Mărturisesc lui Dumnezeu atotputernicul...

PREDICA

«Iată-mă, trimite-mă pe mine...» (Is 6, 8)

1. Domnul vă dăruiește din nou această importantă întâlnire anuală: Exercițiile spirituale ale Fraternității. Este un dar al harului, pentru că Exercițiile sunt timpul puternic al întoarcerii la esențial, atât în viața mișcării, cât și în viața personală a fiecăruia dintre voi. Vă întâlniți la Rimini în fiecare an. Dar, desigur, nu este vorba despre replici rituale ale unui eveniment mereu același. Fiecare întâlnire este alta decât cea care a precedat-o și decât cea care îi va urma. Astăzi nu este la fel ca și anul trecut. Pentru că istoria noastră personală este diferită, este schimbată. Și inepuizabilă este capacitatea lui Cristos de a ne surprinde prin noutatea Evangheliei sale în fiecare etapă a existenței noastre.

Exercițiile spirituale, așadar, sunt timpul tăcerii care permite să-l auzim pe Domnul, care nu se oprește la surzenia noastră, la distragerea noastră, la indiferența noastră și continuă să bată la ușa vieții noastre: «Iată, stau la

ușă și bat. Dacă cineva ascultă glasul meu și-mi deschide ușa, eu voi veni la el, voi cina cu el și el cu mine» (*Ap* 3, 20). Odată cu don Giussani, putem spune că adevăratul protagonist al Exercițiilor spirituale este cerșetorul: «Cristos cerșetor al inimii omului și inima omului cerșetoare de Cristos» (30 mai 1998).

Acesta este timpul în care Domnul revigorează speranța noastră. Acea speranță fără de care omul nu poate trăi, așa cum ne amintește Sfântul Părinte Benedict al XVI-lea. Și că nu e o speranță oarecare, ci „marea speranță”, clădită pe stâncă numită Cristos. Dar care, totuși, în fața încercărilor de care viața nu scutește pe nimeni, adesea se clatină. Cum să-i readucem la viață flacăra care riscă mereu să se stingă? Unde și cum să o reaprindem? În prima lectură pe care am ascultat-o, sf. Petru ne explică: «Fiți umili [...] sub puternica mână a lui Dumnezeu, pentru ca să vă înalțe la timpul convenit, aruncându-i orice îngrijorare a voastră, căci el are grijă de voi [...] Dumnezeu tuturor harurilor [...] el însuși vă va așeza din nou [...], vă va confirma și vă va face puternici și întăriți» (*1 Pt* 5, 6-10). Iată mesajul mângâietor: Dumnezeu are grijă de noi! Dumnezeu ne iubește! În cartea profetului Isaia, Dumnezeu spune cuvinte care exprimă bine acel *kairos* al acestor exerciții: «Nu te teme, pentru că eu te-am răscumpărat, te-am chemat pe nume; tu îmi aparții» (*Is* 43, 1).

2. Astăzi, Biserica celebrează sărbătoarea sf. Marcu evanghelistul, văr al lui Barnaba, colaborator al lui sf. Paul în prima sa călătorie apostolică, și mai ales ucenic al sf. apostol Petru, care, în scrisoarea sa îl numește afectuos «fiul meu» (*1 Pt* 5, 13). Pericopa evanghelică pe care tocmai am ascultat-o – și care este luată chiar din Evanghelia după Marcu – ne invită să ne confruntăm serios cu mandatul misionar pe care Cristos înviat l-a încredințat Bisericii, adică fiecăruia dintre noi: «Mergeți în toată lumea și predicați Evanghelia la toată făptura» (*Mc* 16, 15). Evanghelizarea lumii este, așadar, în oricare timp, datoria fundamentală a Bisericii – însăși rațiunea sa de a fi! Și este o provocare permanentă care ne interpelează pe toți, ucenici ai lui Cristos. Benedict al XVI-lea nu ascunde situația dramatică a Evangheliei în lumea de astăzi, chiar și în țările cu veche tradiție creștină – în care supraviețuiește un „creștinism obosit”, stins și descurajat, se răspândește „o ciudată uitare a lui Dumnezeu”, se oferă o îngrijorătoare „apostazie tăcută” a celor botezați – și care, de aceea, se transformă în adevărate tărâmurii de misiune. Spune Papa: «Ar trebui să reflectăm serios asupra modului în care putem realiza o adevărată evanghelizare, nu numai o nouă evanghelizare, ci adesea o adevărată primă evanghelizare. Persoanele nu-l cunosc pe Dumnezeu, nu-l cunosc pe Cristos. Există un nou păgânism și nu este

suficient ca noi să căutăm să păstrăm turma existentă, chiar dacă asta este foarte important [...]. Cred că trebuie să căutăm toți împreună să găsim noi modalități de a aduce Evanghelia în lumea actuală, de a-l vesti din nou pe Cristos și de a stabili credința» (Köln, 20 august 2005).

Din păcate, pluralismul religios crescând și mentalitatea relativistă proprie postmodernității seamănă o confuzie periculoasă și în acest domeniu vital pentru Biserică. Și totuși, în anumite medii bisericești, se aude astăzi spunându-se că este destul să ajutăm oamenii să fie mai oameni sau mai credincioși propriilor tradiții religioase – nu contează care sunt ele –, fără a favoriza în mod necesar convertirea la Cristos și aderarea la Biserică. Toate acestea în numele unui fals respect și al unei promovări greșit înțelese a libertății de conștiință. Adepților acestui curent de gândire, cuvintele „evangelizare” și „vestire” hotărât nu le plac. Ca alternativă la evangelizare, ei preferă să vorbească despre „dialog”, referindu-se la un dialog care pun toți interlocutorii pe același plan și care face abstracție de criteriul adevărului. Dar, astfel, este trădat mandatul Celui Înviat, de a vesti Evanghelia „la toată făptura”. Așadar, îi suntem recunoscători Congregației pentru Doctrina Credinței pentru că a publicat cu doi ani în urmă o „Notă doctrinală asupra unor aspecte ale evangelizării” (3 decembrie 2007). Documentul oferă lămuriri fundamentale în această privință și amintește că «evangelizare nu înseamnă numai învățarea unei doctrine, ci și vestirea lui Isus Cristos prin cuvinte și acțiuni, adică a se face instrument al prezenței și acțiunii sale în lume» (n. 2). Dumnezeu nu este un pretext pentru a vorbi despre altceva (despre ceva considerat ca fiind mai interesant pentru mentalitatea dominantă). Dumnezeu trebuie să devină din nou inima vestirii creștine. «Cine nu-l oferă pe Dumnezeu, oferă prea puțin» (Mesajul pentru Postul Mare, 2007) avertizează Benedict al XVI-lea. Și nu se referă la un Dumnezeu oarecare, ci la Dumnezeul care s-a revelat în chipul lui Isus Cristos, Fiul său unul născut, făcut om pentru mântuirea noastră. Orice persoană are dreptul de a auzi de la noi, creștinii, această veste bună pentru a-și putea trăi pe deplin propria vocație. Un drept căruia îi corespunde datoria noastră de a evangeliza conform cuvintelor apostolului neamurilor: «De fapt, pentru mine nu este o laudă de sine să predic evanghelia; este o datorie pentru mine: vai mie dacă nu aș predica evanghelia!» (1 Cor 9, 16). Noi, cei botezați, trebuie să regăsim curajul și mândria de a fi creștini și misionari ai Evangheliei în lumea noastră. Astăzi este cu adevărat nevoie de o trezire a conștiințelor creștine! Nu putem să ne lăsăm intimidăți de forme de intoleranță care pun piciorul și în democrațiile noastre occidentale, nici de un laicism agresiv care pretinde să-l ștergă pe Dumnezeu din orizontul vieții omului. Există oameni care vorbesc, și nu fără motiv, despre un „nou

creștinism“ și de o anume „fobie față de creștinism“. Dar noi nu putem să ne ascundem în spatele unei tăceri inerte. Trebuie să redescoperim vocația profetică proprie celorbotezați. La întrebarea Domnului: «Pe cine voi trimite, și cine va merge pentru noi?», trebuie să fim gata să răspundem, precum Isaia: «Iată-mă, trimite-mă pe mine!» (Is 6, 8).

Apoi, adevărul se impune de la sine. Din acest motiv – se citește în „Nota doctrinală“ citată – «solicitarea cinstită a inteligenței și libertății unei persoane pentru o întâlnire cu Cristos și cu Evanghelia sa nu este o interpunere ilicită în confruntările sale, ci o ofertă legitimă și un serviciu care poate face mai rodnice relațiile dintre oameni [...]. Cine vestește Evanghelia este părtaș la caritatea lui Cristos, care ne-a iubit și s-a dat pe sine însuși pentru noi (cfr. Ef 5, 2)» (n. 5, 11). Mărturia personală și transmiterea credinței de la persoană la persoană – la fel ca și în primele comunități creștine – rămân căile privilegiate de evanghelizare și în timpurile noastre. Pornind de la rugămintea unor greci adresată lui Filip: «Vrem să-l vedem pe Isus!» (In 12, 21), la începutul mileniului al treilea al erei creștine, slujitorul lui Dumnezeu Ioan Paul al II-lea scria: «Oamenii timpurilor noastre, poate nu întotdeauna în mod conștient, le cer credincioșilor de astăzi nu numai „să vorbească“ despre Cristos, ci într-un anume fel „să-l arate“ lor. Și nu este oare de datoria Bisericii să reflecte lumina lui Cristos în orice epocă a istoriei, să facă să-i strălucească chipul și în fața generațiilor noului mileniu?» (*Novo millennio ineunte*, n. 16). Este o indicație importantă.

«Mergeți în toată lumea și predicați Evanghelia la toată făptura» (Mc 16, 15). În zilele noastre, această datorie – am văzut – a devenit deosebit de dificilă. Totuși, nu lipsesc semnele speranței. Primul dintre toate, marea înflorire a noilor carisme care au generat poporul mișcărilor ecleziale. Ele sunt un răspuns oportun al Spiritului Sfânt la provocările pe care lumea continuă să i le lanseze misiunii evanghelizatoare a Bisericii. Este destul să ne gândim la mulțimile de bărbați și femei din timpurile noastre, care, tocmai datorită acestor noi carisme, l-au întâlnit pe Cristos, au descoperit fascinanta frumusețe de a fi creștini și s-au lăsat cucerți de o extraordinară pasiune misionară în slujba Evangheliei. Și voi toți sunteți un exemplu viu!

3. Pentru a concluziona meditația noastră, să întoarcem privirea spre acela care a devenit model eminent pentru evanghelizatorii din orice timp: Paul din Tars. Biserica se află în plină celebrare a anului paulin propus de papa Benedict al XVI-lea pentru a comemora al doilea mileniu de la nașterea apostolului neamurilor. Noi toți avem nevoie să ne apropiem în mod ideal de „flacăra“ care strălucește simbolic în bazilica Sf. Paul din afara

zidurilor, la Roma, pentru a ațâța din nou în noi îndrăzneala credinței și pasiunea misionară într-o lume care se îndepărtează de Dumnezeu.

De unde izvorăște gigantica operă de evanghelizare realizată de Paul? Răspunsul este simplu: din întâlnirea cu Cristos cel înviat, la porțile Damascului, care a schimbat viața lui Saul. El cade de pe cal și, când se ridică de la pământ, brutalul persecutor al Bisericii în formare este altcineva. Saul devine Paul, ucenic al lui Cristos, apostol întreprinzător care, într-o zi, își va vărsa sângele pentru Evanghelie. Despre această experiență pe drumul Damascului, Sfântul Părinte a spus: «Această întorsătură în viața sa, această transformare a întregii sale ființe nu a fost rodul unui proces psihologic, al unei maturizări sau al unei evoluții intelectuale și morale, ci a venit din afară: nu a fost rodul gândirii sale, ci al întâlnirii cu Cristos Isus. În acest sens, nu a fost pur și simplu o convertire, o maturizare a „eului” său, ci a fost moartea și învierea pentru el însuși: a murit o existență și s-a născut o alta nouă, împreună cu Cristos cel înviat» (Audiența generală, 3 septembrie 2008). Ceea ce pentru el fusese important, esențial, devine o pierdere, un gunoi (cfr. *Fil* 3, 8). Acum contează numai Cristos și cuvântul său de mântuire, pe care Paul vrea să-l ducă în întreaga lume. Destinatarilor scrisorilor sale le va scrie: «Nu mai sunt eu cel care trăiesc, ci Cristos trăiește în mine» (*Gal* 2, 20); «Pentru mine (...) a trăi înseamnă Cristos» (*Fil* 1, 21); «Iubirea lui Cristos ne mână înainte» (*2 Cor* 5, 14). Viața sa de apostol al lui Isus Cristos a fost cu totul alta decât una ușoară: «Nenumărate călătorii – scrie – pericole ale apelor, pericole din partea tâlharilor, pericole din partea conaționaliilor mei, pericole din partea păgânilor, pericole în oraș, pericole în pustiu, pericole pe mare, pericole din partea falșilor frați; osteneală și travaliu, veghi fără număr, foame și sete, posturi dese, frig și golicieune» (*2 Cor* 11, 26-27). Iar pentru aversiunile vieții apostolice el are un singur răspuns: «Am fost răstignit împreună cu Cristos» (*Gal* 2, 20); «Toate le pot în cel care îmi dă putere» (*Fil* 4, 13). Acesta este Paul. Totul în viața sa a început de la întâlnirea cu Cel Înviat. Nu întâmplător, Benedict al XVI-lea susține neobosit că «creștinismul nu este o nouă filosofie sau o nouă morală, (că) suntem creștini numai dacă îl întâlnim pe Cristos» (Audiența generală, 3 septembrie 2008). Din generație în generație, adevărații evanghelizatori – mărturisitori convingători ai Evangheliei – se nasc chiar așa. Și astăzi voi sunteți dovada.

ÎNAINTE DE BINECUVÂNTARE

Julián Carrón. Permiteți-mi, Eminență, să vă mulțumesc, în numele tuturor prietenilor noștri, pentru prezența dumneavoastră printre noi, care face să fie prezent Sfântul Părinte, drept mărturie a contemporaneității lui Cristos cu noi, și pentru că ne-ați amintit că acel har pe care noi l-am primit este pentru toți, este pentru misiune, pentru a comunica tuturor frumusețea pe care noi am întâlnit-o.

Mulțumim, Eminență.

Cardinalul Rylko. Vă mulțumesc tuturor pentru această splendidă mărturie de credință pe care o dați Bisericii și lumii de fiecare dată când vă întâlniți pe perioada Exercițiilor spirituale.

Pentru mine personal, să vin aici și să celebrez împreună cu voi Euharistia este mereu un har, o reîncărcare spirituală. Mulțumesc.

Sâmbătă 25 aprilie, după-masa

La intrare și la ieșire:

Ludwig van Beethoven. Cvarțet pentru coarde în la minor, op. 132

Cvarțetul Italian

„Spirto Gentil” nr. 49, Decca

■ MEDITAȚIA A DOUA

Julián Carrón

Contemporaneitatea lui Cristos

1. Din credință se naște metoda

a) Ceva ce precede

În prima lecție, încercând să răspundem la sciziunea dintre a ști și a crede, a trebuit să revenim la ce este creștinismul: un fapt, ciocnirea cu o realitate diferită și ireductibilă. Dar dacă credința este o cunoaștere și cere în mod constant folosirea rațiunii, trebuie să rămână mereu în fața acestui Eveniment prezent care o provoacă. Încă de anul trecut am zis că această cunoaștere nouă implică mereu contemporaneitatea cu Evenimentul care o generează și o susține în permanență.

De aceea noi nu răspundem în totalitate întrebării puse de situația în care ne aflăm până când nu am răspuns la această altă întrebare: cum rămâne Evenimentul creștin contemporan în permanență? Și doar răspunzând la această întrebare putem depăși definitiv ruptura dintre a ști și a crede. Iar pentru a răspunde nu e suficient să recunoaștem ceea ce am spus în această dimineață (că creștinismul este un eveniment istoric), cum se vede din faptul că în atâtea ocazii, chiar și recunoscând că creștinismul este un eveniment istoric, ceea ce rămâne din acest eveniment istoric este numai Biblia. Astfel de la religia evenimentului trecem imediat la religia cărții: am pierdut pe drum istoria, evenimentul devine cuvânt.

Iar noi înțelegem bine însemnătatea acestei probleme datorită aventurii istorice a carismei care ne-a fascinat. Noi, de asemenea, a trebuit și trebuie să ne confruntăm cu aceeași problemă. Nimeni dintre noi nu se îndoiește că această carismă este un fapt istoric, ciocnirea cu o umanitate diferită, cea a lui don Giussani. Dar acum că el lipsește devine mai stringentă întrebarea asupra permanenței în ziua de azi a carismei care ne-a fascinat, iar tentația

noastră de asemenea este să zicem că rămâne prin texte. Dincolo de amintirea persoanei lui, care în timp va tinde în mod inevitabil să se aplatizeze, ceea ce avem mai concret – ne vine să zicem – sunt textele, cărțile.

Cărțile sunt cu siguranță un bun imens, cum ne-a spus mereu don Giussani. Vor rămâne mereu pentru noi ca și canon, ca regulă a experienței de viață pe care a trăit-o don Giussani datorită credinței lui. Dar dacă ar rămâne numai cărțile, mai devreme sau mai târziu ne vom afla în aceeași situație cu iudeii când vocea profetică s-a stins: singuri cu textele, rămâne numai să le interpretăm. Și este momentul istoric în care s-au născut cărturarii, doctorii legii, experții în interpretare. Noi știm bine că acest risc nu este numai un fel de a zice, că de multe ori Școala de comunitate poate să devină astfel, și știm foarte bine cât de plictisitor poate fi acest lucru.

Dacă acesta ar fi destinul nostru, repede ne-am da seama că am rămâne închiși în interpretările noastre, am fi ca toți ceilalți și nu am reuși să-l înțelegem pe don Giussani dincolo de capacitatea noastră de înțelegere, pentru că nu am reuși să ieșim din presupunerile noastre: iar în acest punct, ar fi sfârșitul carismei. Pentru că nu ajunge interpretarea pentru a susține viața, pentru a o interesa.

În februarie 1984 don Giussani zicea: «Dar ce anume poate face să rămână [...] iubirea față de sine, duioșia față de sine, și deci, ca ecou, ca reflux, duioșia față de ceilalți, iubirea destinului, iubirea destinului propriu și al celorlalți? Iată, un Cristos ca fapt istoric îndepărtat poate fi citit ca o pagină de literatură frumoasă, poate da chiar un impuls de moment, poate genera emoție, poate trezi nostalgie, dar acum, [...] cu această oboseală, cu această înclinație spre melancolie, cu acest masochism ciudat pe care viața de azi tinde să le favorizeze, sau cu această indiferență și acest cinism [...], cum putem să ne acceptăm pe noi înșine și pe alții în numele unui discurs? [...] Astfel spun că nu putem rămâne în iubire pentru noi înșine fără ca Cristos să fie o prezență cum este o mamă pentru copilul care nu știe cum să facă [...]. Fără ca Cristos să fie prezent acum – acum! –, eu nu pot să mă iubesc acum și nu pot să te iubesc pe tine acum. Dacă Cristos nu a înviat, eu sunt terminat, chiar dacă am toate cuvintele Lui, chiar dacă am toate evangheliile Lui. Având textele evangheliilor, la limită, aș putea chiar să mă sinucid, dar având prezența lui Cristos nu, cu prezența recunoscută a lui Cristos, nu!».⁴⁷

De aceea este urgent să răspundem cu claritate la această chestiune. Și aici ne ajută în manieră impresionantă textul *Ceva care precede*. Am văzut

⁴⁷ Se face referire la textul unei Equipe conținută în volumul lui L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)*, în curs de publicare la BUR, pp. 76-77.

acest lucru azi dimineață când ne-a amintit că creștinismul este un fapt, și acest lucru l-am subscris cu toții. Dar chestiunea mai tulburătoare vine după: marea revoluție este să zicem că creștinismul rămâne ca fapt. Iar acest lucru nu este scontat: «Ciocnirea cu o umanitate diferită *precede*, nu numai la început, ci în fiecare moment care urmează începutului: un an sau douăzeci de ani după. Fenomenul inițial – impactul cu o umanitate diferită, uimirea care se naște din acesta – este destinată a fi *fenomenul inițial care stă la originea fiecărui moment al dezvoltării*. Pentru că nu există nicio dezvoltare în acest sens dacă acel impact inițial nu se repetă, adică dacă evenimentul nu rămâne contemporan. [...] Factorul originant este, în mod permanent, impactul cu o realitate umană diferită».⁴⁸

De aceea trebuie să adăugăm la cele spuse dimineață: contemporaneitatea lui Cristos nu este condiție numai a începutului, ci a fiecărui pas al drumului. Alternativa este clară: ori se reînnoiește, se petrece din nou, ori nu înaintează, nu se realizează o adevărată continuitate iar carisma este moartă și îngropată. Dar lucrul cel mai tulburător este că dacă nu se înnoiește acum, nici nu mai înțelegem ceea ce s-a petrecut la început, pentru că «dacă cineva nu trăiește acum impactul cu o realitate umană nouă, nu înțelege ceea ce i s-a întâmplat atunci. Doar dacă evenimentul se petrece din nou acum, evenimentul inițial este pus în lumină și se aprofundează și se stabilește astfel o continuitate».⁴⁹

Dacă acest lucru nu se întâmplă, nu înseamnă că nu facem nimic: «Imediat se teoretizează evenimentul petrecut, se băjbăie în căutarea unor puncte de sprijin substitutive [puncte de sprijin substitutive pentru a trăi, pentru că un discurs nu poate susține viața] a Ceea ce se află cu adevărat la originea acelei umanități diferite.»⁵⁰ Și care sunt punctele de sprijin substitutive? Acelea ale tuturor: «Puterea, mai ales puterea economică, este abolirea tuturor zeilor, mai puțin unul, în tripla lui versiune: iubirea banului, desfrâul, puterea, cum zice Eliot».⁵¹ Nu pentru că suntem mai răi ca alții, ci pentru că este inevitabil. Dacă El nu este prezent și în măsură să atragă întreaga noastră afecțiune și întreaga noastră inimă, căutăm puncte de sprijin substitutive.

Putem trăi doar pentru ceva care se întâmplă acum. De aceea, dacă vrem să știm dacă rămâne între noi ceea ce Spiritul a inițiat cu ani în urmă prin don Giussani, iată criteriul pe care el însuși ni l-a lăsat: «Continuitatea

⁴⁸ L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», op.cit., p. 2.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ L. Giussani, *Avvenimento di libertà*, Marietti, Genova 2002, p. 188.

cu ceea ce s-a petrecut se adeverește [...] doar prin harul unui impact mereu nou și uimit ca și cum ar fi prima oară. [Iar dacă nu este clar, ne oferă și contraproba:] Altfel, în locul unei astfel de uimiri, domină gândurile noastre». ⁵² Aceasta este alternativa. De aceea, în fața tentației de a reduce totul la texte, la organizare, el insistă că nu este diferență de metodă între început și continuare, pentru că tocmai credința este cea care dictează metoda întotdeauna: din credință se naște metoda. Aceasta înseamnă că permanența carismei se bazează pe umanitatea diferită care ne frapează acum, umanitatea diferită care continuă să se manifeste acum este cea care dă mărturie de faptul că Cristos rămâne contemporan și ne confirmă că noi îl urmăm pe don Giussani așa cum ne-a învățat. Această umanitate diferită Îl face prezent între noi.

Diferența între scribi și creștinism o vedem în aceste zile de Paști în mod spectaculos, pentru că ceea ce rămâne nu sunt discursurile, nu sunt textele – care, de altfel, nu existau încă: – rămâne prezența Lui, care prelungeste în prezent ceea ce a fost la început. Și ce anume a fost la început? Toate Evangheliile dovedesc diferența dintre Isus și cărturari, până într-atât încât toți rămâneau uluiți de aceasta: «Și erau uluiți de învățătura Lui, pentru că învăța ca unul care are putere și nu ca și cărturarii». ⁵³ Și puțin mai încolo: «Toți au rămas înmărmuriți, așa că se întrebau unii pe alții: „Ce este aceasta? O învățătură nouă! El poruncește ca un stăpân chiar și duhurilor necurate, și ele îl ascultă!“. ⁵⁴ Nu ca și cărturarii. Îi învăța cu autoritate și nu ca și cărturarii lor (toți am citit aceste texte; dar cât este de diferită loialitatea lui don Giussani față de ceea ce mărturisește Evanghelia). Și această diferență cum rămâne? Este impresionant să ne dăm seama de ceea ce se petrece în fiecare zi în liturghie. Biserica ne pune să citim Faptele Apostolilor, în care se povestesc faptele, minunile, diferența umană care rămâne, schimbarea pe care o trăiesc persoanele; și în același timp ne pune să ascultăm – în Evanghelie – relatările aparițiilor lui Isus. Sunt două realități care se pun reciproc în lumină: este ca și cum ne-ar spune că adevărata înviere, reală, se vede nu numai din aparițiile lui Cristos (care nu sunt niște halucinații de vizionari ale apostolilor, ci sunt adevărate apariții, cum demonstrează faptele pe care le citim în faptele Apostolilor). Și pentru ca să nu rămânem la fapte, gândind că nu au de-a face cu Cristos înviat, liturghia Bisericii le îmbină cu relatarea aparițiilor: pentru ca să vedeți că faptele pe care le auziți sunt dovada prezenței Lui. Ce minunată educație

⁵² L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», op.cit., p. 2.

⁵³ Mc 1,22.

⁵⁴ Mc 1,27.

ne oferă Biserica în fiecare zi! Ceea ce ne spune don Giussani nu este altceva decât dovada a ceea ce este creștinismul.

Acum putem înțelege mai bine înseamnăta metodologică a titlului Exercițiilor, «Din credință se naște metoda», pentru că unica posibilitate de a nu ajunge pradă interpretărilor, ca și cărturarii, este permanența lui Cristos în timp, contemporaneitatea Lui: creștinismul ori este eveniment în orice moment, ori nu mai este creștinism. Ar fi vorba despre altceva, pentru că scripturile (Faptele Apostolilor, Evangheliile) rămân ca și canon a ceea ce va fi întotdeauna creștinismul: dacă nu este astfel, nu este creștinism, chiar dacă folosim aceleași cuvinte.

La fel se întâmplă între noi. Dispariția lui don Giussani ar fi putut să ne facă să gândim că vom rămâne doar cu amintirea lui sau cu textele lui. Însă fiecare dintre noi poate vedea ce se petrece: martori și fapte. Și aceasta este modalitatea prin care rămâne și continuă să ne însoțească și să ne genereze ca fii, până într-atât încât azi îl simțim mai tată ca oricând. Altceva decât doar texte, altceva decât o simplă amintire! Aceasta nu înseamnă să disprețuim sau să subestimăm trecutul care ne-a adus până aici. Acesta aparține unui unic plan. Carisma lui don Giussani trăiește azi prin puterea Spiritului, dar persoana lui don Giussani nu aparține trecutului.

Conștienți de aceasta putem aborda o a doua chestiune care apare de multe ori între noi. Întrebarea: «Cum rămâne în permanență?» conține de multe ori o incertitudine. «Cum rămâne permanent?» înseamnă de fapt pentru noi: «Cum fac să rămână permanent? Cum pot face să rămână permanent evenimentul care m-a surprins?». La întâlnirea cu dascălii, de exemplu, mulți, pentru a explica expresia «Cum rămâne permanent?» foloseau «cum să facem să rămână acest lucru?». Iar această întrebare nu este aceeași! Don Giussani a trăit fără să-și pună niciodată problema «cum să facă să rămână». Tocmai în aceasta constă nesiguranța noastră. Sunt frapat de un fapt care prima dată mi-a scăpat citind *Ceva care precede*. Dacă priviți cu atenție acel text, vedeți că la don Giussani nu există nici urmă de acea preocupare. La don Giussani «Cum rămâne?» este o întrebare care pleacă de la o certitudine, ca pentru a ne ajuta să înțelegem: «Priviți cum rămâne!», nu ca discurs, nu ca organizare, ci ca eveniment al unei umanități schimbate. Și repetă neobosit că metoda este mereu aceeași: ciocnirea cu o umanitate diferită, fără însă a aborda ceea ce pentru noi este o preocupare constantă: «Cum să fac să rămână permanent?». Insistența asupra acestei întrebări ne arată încă o dată că suntem nesiguri, că nu am înțeles ceea ce ni s-a întâmplat, că pentru noi credința nu este un parcurs al cunoașterii, că există încă ruptura dintre a

ști și a crede. Continuăm să gândim că suntem noi cei care generăm, care susținem construcția, și că trebuie să ne preocupăm de aceasta.

De modul de a rămâne permanent se îngrijește Cristos înviat! Aceasta nu este problema noastră. Nouă ne revine să-L recunoaștem de fiecare dată când se arată în viața noastră. De aceea, creștinismul astfel trăit este un lucru ce îți dă fiori. Și astfel provoacă în mod constant libertatea noastră, prin această umanitate diferită prezentă. Această diferență este un bine, este un semn al preferinței pe care Cristos o are pentru noi, nu un lucru de care cineva trebuie să se apere. Această contemporaneitate îl provoacă pe fiecare dintre noi punându-ne înaintea alternativei: ori ne agățăm de ceea ce știm deja (considerând trecutul ca un idol), și de posesia unor anumite texte sau a unei anumite gândiri, ori ne deschidem la neprevăzut așa cum se petrece acum, devenind disponibili să urmăm ceea ce Cristos face azi (modalitatea mereu nouă prin care se manifestă). Aceasta este adevărata decizie, pentru că în fața noului există mereu riscul de a ne teme de nou. Dar noi – prieteni, să fim sinceri – cel mai adesea ne apărăm de noutate. Când ceva se mișcă, când o noutate se prezintă la orizont, imediat ne retragem. Dar tocmai acesta este Cristos: noul în fiecare zi a vieții.

Pentru aceasta nu există descriere mai potrivită a alternativei în fața căreia ne găsim decât parabola celor doi fii:

«Isus s-a dus în Templu; și pe când învăța poporul, au venit la El preoții cei mai de seamă și bătrânii poporului, și I-au zis: „Cu ce putere faci Tu lucrurile acestea, și cine Ți-a dat puterea aceasta?“ Drept răspuns, Isus le-a zis: „Vă voi pune și Eu o întrebare, și dacă îmi veți răspunde la ea, vă voi spune și eu cu ce putere fac aceste lucruri. Botezul lui Ioan de unde venea? Din cer, sau de la oameni?“ Dar ei vorbeau între ei și ziceau: „Dacă vom răspunde: ‘Din cer’ ne va spune: ‘atunci de ce nu l-ați crezut?’ și dacă vom răspunde: ‘De la oameni’ ne temem de popor, pentru că toți îl socotesc pe Ioan drept prooroc“. Atunci au răspuns lui Isus: „Nu știm!“ Și El, la rândul Lui, le-a zis: „Nici Eu nu vă voi spune cu ce putere fac aceste lucruri. Ce credeți? Un om avea doi feciori; și s-a dus la cel dintâi și i-a zis: Fiule, du-te astăzi de lucrează în via mea! Nu vreau, i-a răspuns el. În urmă i-a părut rău și s-a dus. S-a dus și la celălalt și i-a spus tot așa. Și fiul acesta a răspuns: Mă duc, domnule! Și nu s-a dus. Care din amândoi a făcut voia tatălui său?“ „Cel dintâi“ au răspuns ei. Și Isus le-a zis: „Adevărat vă spun că vameșii și prostituatele merg înaintea voastră în Împărăția lui Dumnezeu. Fiindcă Ioan a venit la voi umblând în calea neprihănirii și nu l-ați crezut. Dar vameșii și prostituatele l-au crezut: și măcar că ați văzut lucrul acesta, nu v-ați căit în urmă ca să-l credeți“». ⁵⁵

⁵⁵ Mt 21,23-32.

Noi, ca acei mari preoți, riscăm același lucru. Trebuie să decidem, pentru că noi, ca și ei, am putea gândi: «Cunoaștem deja drumul. De ce ar trebui să-l credem pe Acesta?». Sau am putea fi ca vameșii în fața a ceea ce se petrece, pentru că istoria pe care am trăit-o ne-a adus până aici pentru a ne educa să stăm în fața Misterului care se manifestă acum, care ne vine în întâmpinare acum. Dacă nu suntem disponibili pentru ceea ce se petrece acum, istoria noastră în loc să ne fie de ajutor nu este de obstacol, pentru că suntem dominați mai mult de ceea ce posedăm decât de o deschidere. Astfel înțelegem însemnătatea chemării lui Cristos: «În vremea aceea, Isus a luat cuvântul și a zis: „Te laud, Tată, Domn al cerului și al pământului, pentru că ai ascuns aceste lucruri de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor. Da, Tată, Te laud, pentru că așa ai găsit tu de cuviință! Toate lucrurile Mi-au fost date în mâini de Tatăl meu; și nimeni nu cunoaște deplin pe Fiul afară de Tatăl; tot astfel nimeni nu cunoaște deplin pe Tatăl, afară de Fiul, și acela căruia vrea Fiul să i-l descopere. Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și eu vă voi da odihna. Luați jugul Meu asupra voastră, și învățați de la mine că eu sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă pentru sufletele voastre. Căci jugul Meu este blând, și sarcina mea este ușoară”».⁵⁶

Cei simpli sunt adevărații înțelepți, adevărații inteligenți: sunt aceia la care trecutul a produs rodul unei deschideri, al unei educații de a sta în fața aceluși eveniment care se petrece acum. De aceea verificarea acestui trecut se realizează mereu în prezent. Dar eu sunt dispus în fața modalității prin care Misterul, prin carismă, se manifestă în fața mea acum? Aceasta este adevărata provocare pe care ne-o lansează don Giussani: rămâne permanent prin aceeași modalitate, acea umanitate diferită care se manifestă acum. Suntem disponibili?

b) Nu interpreți, ci martori

De aceea conștientizarea metodei credinței ne face să înțelegem că nouă ne sunt necesari nu unii care să interpreteze, ci unii care să dea mărturie: nu avem nevoie de cineva care să ne explice, ci de cineva care să ne dea mărturie de schimbarea care se petrece acum. Altfel rămânem prizonierii propriilor noastre gânduri. Așa cum am văzut în aceste luni, putem chiar să facem Școala de comunitate, dar contrar metodei pe care Școala de comunitate ne-o demonstrează.

«Dar atunci aspectul cel mai important al „Școlii de comunitate” este cineva care să ne „învețe”: unul – sau unii – la care impactul inițial se în-

⁵⁶ Mt 11,25-30.

noiește și se dilată, oferindu-se ca punct de plecare pentru ca la ceilalți să se repete prima surpriză. Trebuie ca cel care conduce „Școala de comunitate” să comunice o experiență în care se reînnoiește uimirea inițială și nu să îndeplinească un rol sau o „sarcină”. Nu poate fi vorba de comunicarea unei experiențe când pleacă de la o conștiință de sine ca rol, când pleacă de la o viziune de sine ca dominație și superioritate [exact ca și cărturarii], cu pretenția de a-i învăța pe ceilalți. Pentru că cel care-i învață este numai Spiritul lui Dumnezeu: Spiritul este cel care dă primul fior și îl înnoiește. Cel care, conducând „Școala de comunitate”, comunică o experiență în care se manifestă din nou surpriza inițială, realizează această comunicare îndreptățind cuvintele care sunt folosite». ⁵⁷ Acest lucru se explică prin faptul că în creștinism conținutul și metoda coincid, cum a reamintit recent Benedict XVI: «În misterul întrupării Cuvântului, adică în faptul că Dumnezeu s-a făcut om ca noi, constă atât conținutul cât și metoda propovăduirii creștine». ⁵⁸ Și aceasta este tocmai ceea ce ar putea da răspuns și nevoii pe care o au cei care ne întâlnesc. Pentru că astfel putem și noi să devenim martori, doar așa creștinismul ca eveniment devine azi prezent pentru toți. Evanghelia descrie această dinamică oarecum *ca în trecut*: «Se apropiau de El toți vameșii și păcătoșii ca să-L asculte». ⁵⁹ Cea care îl făcea pe Cristos astfel era o atracție de neînvinș: nu se îndepărtau, se apropiau. Pare banal să ne gândim la aceasta, dar în aceasta constă totul. Pentru modul de a se situa, de a trăi, de a sta în realitate, oamenii se apropiau. Pare un nimic, aproape cât o sămânță, dar a fost originea acestei umanități diferite care a ajuns până aici, până la fiecare dintre noi. Prezența Lui rămâne în istorie prin cei care trăiesc astfel, prin cei care au această atracție în modul de a trăi. Conciliul Vatican II o spune vorbind despre cei care dau mărturie: «În viața celor care, deși împărtășesc natura noastră umană, sunt totuși perfect transformați în imaginea lui Cristos [...], Dumnezeu arată oamenilor într-o lumină vie prezența și chipul Lui. În ei este El însuși cel care ne vorbește și care ne dă un semn din Împărăția Lui către care, având în jurul nostru o astfel de mulțime de martori [...] și o astfel de afirmare a adevărului Evangheliei, suntem cu putere atrași». ⁶⁰ Zice aceasta despre cel care dă mărturie, care este cel care traduce ceea ce zice Evanghelia. Cum relatează unele mărturii minunate din cartea *Liberi* de Giovanna Parravicini, ca aceea a unuia pe care trebuiau să-l mute din închisoare în închisoare pentru că după un

⁵⁷ L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», op.cit., p. 4.

⁵⁸ Benedict XVI, *Ai partecipanti alla Plenaria della Congregazione per il Clero*, 16 martie 2009.

⁵⁹ Lc 15,1.

⁶⁰ Conciliul Vatican II, *Lumen Gentium*, nr. 50.

anumit timp se converteau la creștinism chiar și gardienii. Sau gândiți-vă la un judecător de dreapta care își duce mama într-o instituție a prietenilor noștri pentru că «așa cum tratați voi persoanele nu o face nimeni». Sau de asemenea la chinezii budiști care, uimiți de frumusețea vieții unor creștini dintr-o parohie, cer să fie celebrate în biserică funeraliile unuia dintre ei. Sunt toate mărturiile în prezent ale acelei atracții, a modului în care aceasta rămâne. Și aici Charles Péguy ne dă descrierea perenă a metodei creștine: «Dar veni Isus. El avea de lucrat trei ani. El își împlini cei trei ani. Dar el nu pierdu de fel cei trei ani ai lui, el nu-i folosi pentru a se plânge și pentru a acuza răutatea și nefericirea timpurilor. [...] El tăie (scurt). Oh, într-un mod simplu: Construind creștinismul. Introducând lumea creștină. El nu incrimină, el nu acuză pe nimeni. El salvă».⁶¹

c) Urmarea și ascultarea

Condiția pentru a deveni martori este să urmăăm, pentru că martorul este cel care urmează ceea ce vede că se petrece. Este ceea ce ne impresionează citind Faptele Apostolilor. După vindecarea șchiopului, Petru și Ioan sunt duși în fața sinedriului: «Atunci Petru, plin de Spiritul Sfânt, le-a zis: „Mai mari ai poporului și bătrâni ai lui Israel! Fiindcă suntem trași astăzi la răspundere pentru o facere de bine, făcută unui om bolnav, și suntem întrebați cum a fost vindecat, s-o știe tot poporul lui Israel! Omul acesta se înfațișează înaintea voastră pe deplin sănătos, în numele lui Isus Cristos din Nazaret, pe care voi l-ați răstignit, dar pe care Dumnezeu l-a înviat din morți».⁶² În fața încercării de a-i opri să zică aceste lucruri, Petru și Ioan nu cedează: «Le-au poruncit să iasă afară din sobor, s-au sfătuit între ei, și au zis: „Ce vom face cu oamenii aceștia? Căci este știut de toți oamenii Ierusalimului că prin ei s-a făcut o minune vădită, pe care n-o putem tăgădui. Dar, ca să nu se răspândească vestea aceasta mai departe în popor, să-i amenințăm și să le poruncim ca de acum încolo să nu mai vorbească nimănui în Numele acesta.“ Și după ce i-au chemat, le-au poruncit să nu mai vorbească cu niciun chip, nici să nu mai învețe pe oameni în Numele lui Isus. Drept răspuns, Petru și Ioan le-au zis: „Judecați voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu; căci noi nu putem să nu vorbim despre ce am văzut și am auzit.“»⁶³

Ce înseamnă pentru ei ascultarea? Recunoașterea a ceea ce au văzut și au auzit: nu „a fi mai vrednici“, ci a recunoaște ceea ce au văzut și auzit,

⁶¹ Ch. Péguy, *Lui è qui*, BUR, Milano 1997, p. 110.

⁶² *Fapte* 4,8-10.

⁶³ *Fapte* 4,15-20.

cea ce Dumnezeu lucrează între ei. Discipolii continuau să ia parte la evenimentul lui Cristos prin ceea ce se petrecea în contemporaneitatea lor. Minunea dovedea că Cristos rămânea prezent, dar printr-o modalitate total diferită: prin minune nu prin prezența Lui pământească și nici printr-o apariție. Este impresionant cum discipolii sunt gata să-L recunoască pe El în acțiune. Cum zice don Giussani: «Este necesar „ceva care precede“, pentru care toate acestea nu sunt decât instrument de înfăptuire. Este necesar să se petreacă din nou ceea ce s-a petrecut [...] la începuturi: nu „cum“ s-a petrecut la începuturi, ci „ceea ce“ s-a petrecut la începuturi: impactul cu o umanitate diferită, în care același eveniment care i-a mișcat la origine să se reînnoiască».⁶⁴ Doar astfel, urmând, noi continuăm să fim martori în prezent a ceea ce se petrece acum.

«Nu există companie decât în ascultare. [...] Compania nu este făcută de cel care conduce; compania este făcută de Spiritul, care este suscitată în inima fiecăruia, și un copil poate fi mai bogat decât mine, dar [îndrăznește să zică don Giussani] conducătorul sunt eu».⁶⁵ Nu trebuie să ne scandalizăm de aceste cuvinte ale lui don Giussani, pentru că a respins mereu orice tentație de personalism în modul de a concepe ascultarea (personalismul este răul oricărui tip de asociere umană), învățându-ne că urmarea nu înseamnă a urma persoana, ci experiența pe care acea persoană o trăiește. Aceasta ne face liberi de persoana de care ascultăm.

2. Floarea speranței

Semnul că s-a depășit ruptura dintre a ști și a crede este așadar dobândirea unei certitudini care poate susține viața. Și acest lucru se observă din speranță. «Dacă credința înseamnă a recunoaște o Prezență certă, dacă credința înseamnă a recunoaște o Prezență cu certitudine, atunci speranța înseamnă a recunoaște o certitudine pentru viitor care se naște din această Prezență».⁶⁶ Din credință, se naște precum o floare, speranța. Există multe semne printre noi ale acestei speranțe, însă la începutul Școlii de Comunitate a ieșit la iveală cu claritate ambiguitatea în felul nostru de a concepe speranța. Multe intervenții de la Școala de comunitate au arătat că speranța este concepută ca și cum ar fi o capacitate a noastră, un rezultat al resurselor noastre, și imediat ce realizăm că nu ne descurcăm, speranța se

⁶⁴ L. Giussani, «Qualcosa che viene prima», op.cit., p. 4.

⁶⁵ L. Giussani, *Uomini senza patria (1982-1983)*, op.cit., p. 110.

⁶⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op.cit., p.180

năruie, pentru că punctul de sprijin sunt eu. Înțelegeți? Folosim Școala de comunitate împotriva a ceea ce ne mărturisește Școala de comunitate. Însă cum cartea de Școala de comunitate nu poate protesta în fața reducăției la care o supunem, este nevoie de martori care să poată lupta împotriva acestei reducății. Fără acești martori, atunci când vedem cum se năruie resursele noastre, rămâne doar acel „Cine știe?”.⁶⁷ Cât de adevărat este ceea ce spune Péguy: «Pentru a spera [...] trebuie să fi obținut, să fi primit un mare har!»⁶⁸ De asta, speranța este testul credinței, al faptului că am primit harul credinței, adică al recunoașterii unei Prezențe prezente.

Papa ne-a amintit în ziua de Paști:

«Vă adresez din inimă tuturor urarea pascală, folosindu-mă de cuvintele Sfântului Augustin: „*Resurrectio Domini, spes nostra* – învierea Domnului este speranța noastră“ (Augustin, *Sermo* 261, 1). Cu această afirmație, marele Episcop explica credincioșilor săi că Isus a înviat pentru ca noi, chiar dacă suntem destinați morții, să nu disperăm, gândindu-ne că viața se termină cu totul o dată cu moartea; Cristos a înviat pentru a ne da speranța [...]. Învierea nu este o teorie, ci o realitate istorică revelată de către Omul Isus Cristos prin „paștile“ sale, prin „transformarea“ sa, care a deschis o „nouă cale“ între pământ și Cer (cfr. *Ev* 10,20). Nu este nici un mit nici un vis, nu este o vedenie nici o utopie, nu este o poveste, ci un eveniment unic și irepetabil: Isus din Nazaret, fiul Mariei, care la apusul zilei de Vineri a fost dat jos de pe cruce și înmormântat, a părăsit biruitor mormântul. Și într-adevăr, în zorii primei zile după sâmbătă, Petru și Ioan au găsit mormântul gol. Magdalena și celelalte femei l-au întâlnit pe Isus înviat; l-au recunoscut și cei doi discipoli de la Emaus la frângerea pâinii; Înviatul a apărut Apostolilor seara în Cenaclu și multor altor discipoli în Galilea. [...] E un fapt acela că dacă Cristos nu ar fi înviat, „golul“ ar fi avut câștig de cauză. Dacă îl eliminăm pe Cristos și învierea sa, nu ar mai fi nicio cale de scăpare pentru om și speranța acestuia nu ar fi decât o iluzie».⁶⁹

Dacă noi nu reușim să cunoaștem cu adevărat faptul că Cristos a înviat, dacă nu reușim să învingem ruptura dintre a ști și a crede, nu putem spera. Dacă nu există această cunoaștere a realității, a învierii ca fapt real, atestată prin schimbarea pe care noi o putem vedea acum la fel cum o vedeau cei care i-au întâlnit pe Petru și Ioan, nu există nicio posibilitate pentru speranță.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 224

⁶⁸ Ch. Péguy, *I Misteri*, Jaca Book, Milano 1978, p. 167

⁶⁹ Benedict XVI, *Mesajul Urbi et Orbi*, Paști 2009

Doar pentru că Cristos a înviat, pentru că există, putem să privim în față, acum, marea întrebare: «Aceste dorințe vor fi vreodată împlinite sau nu? Acesta e miezul problemei. Aceste dorințe, derivate din exigențele inimii [dorințe de infinit], pot ele fi sigure că vor fi împlinite [...] doar în măsura în care cineva se abandonează, se încredințează și se abandonează Prezenței pe care credința i-a arătat-o [prezența lui Cristos înviat]». ⁷⁰ Aceasta înseamnă că dorința mea se împlinește doar în măsura în care mă abandonez Prezenței pe care credința a recunoscu-o. Exigențele inimii spun că obiectul inimii există; însă certitudinea că toate acestea se vor întâmpla nu poate fi susținută de inima noastră, certitudinea că acestea se vor întâmpla poate deriva doar din Prezența recunoscută de credință. Nu suntem noi, ci este El, este Prezența excepțională pe care o recunoaște credința. Forma, de aceea, a răspunsului la dorința fiecăruia dintre noi, este Cristos însuși: Cristos este unica speranță a împlinirii afecțiunii noastre. Doar El, doar El este în stare să epuizeze, să satisfacă afectivitatea noastră cu adevărat, dorința de fericire pe care o ducem cu noi, nimic altceva nu este în stare să ne îplinească de-adevărat. De aceea speranța este împlinirea afecțiunii. Toți oamenii ard de dorință, însă cât e de greu să găsești pe cineva care să spună: «Dumnezeule, tu ești Dumnezeul meu, pe tine te caut dis-de-dimineață, Sufletul meu e însetat de tine, pe tine de dorește trupul meu, ca un pământ pustiu, uscat și fără apă». ⁷¹ Conștient deci că doar El este în stare să îplinească această dorință. De aceea trebuie să îl sărbătorim pe Cristos, să sărbătorim faptul că Cristos există! Don Giussani spune că «primul lucru în care trebuie să vă ajutați este sărbătorirea evidenței că există un ultim termen al fericirii care a devenit om, adică Cristos; că există Cristos». ⁷² Și cine îl poate sărbători cu adevărat, adică nu în mod formal? Cel care își dă seama care este adevărata natură a dorinței inimii (așa cum spuneam azi dimineață).

Însă unul din lucrurile cele mai grele pe care l-am găsit în Școala de Comunitate a fost fragmentul despre „inevitabila incertitudine”. Don Giussani, care nu ne ascunde nimic din drumul omului, afirmă că «certitudinea credinței dă naștere certitudinii speranței, însă modalitatea prin care această certitudine a speranței este stârnită în noi lasă în noi un fel de dezorientare, un fel de amărăciune, de dubiu, care nu este de fapt dubiu, ci este incertitudinea, pentru că nu reușim să ne imaginăm, să conturăm

⁷⁰ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op.cit., pp. 190-191.

⁷¹ *P*s 63,2.

⁷² L. Giussani, *Affezione e dimora*, BUR, Milano 2001, p. 38

cu nimic cum va fi acest viitor». ⁷³ De aceea apare această incertitudine inevitabilă, pentru că are loc această trecere, această distanță între momentul în care pătrunde speranța în întâlnirea cu această Prezență și momentul în care se împlinește. Am văzut asta în *Monologul lui Iuda*: «Însă zilele treceau / și împărăția sa nu mai venea, / îi dădusem deja totul / însă el mă trăda». ⁷⁴ Iuda avea imaginea sa despre cum ar fi trebuit Isus să împlinească speranța pe care o provocase în el. «Însă timpul seminței / Domnul meu îl cunoaște», ⁷⁵ am cântat azi cu toții.

De aceea, alternativa este între a ne abandona sau a căuta soluția în noi înșine. «Însă viața care se abandonează în puterea destinului care s-a revelat în Cristos, care se abandonează forței lui Cristos, este o viață în care domnește bucuria. [...] Alternativa este, în măsura în care abandonarea și certitudinea nu există, văitarea, tânguirea. Însă nu este vorba de văitarea care sfâșie inima copilului care suferă, ci este lamentarea care ocupă tot spațiul inimii și al urechii celui care aude, face ca viața tuturor celor care ne înconjoară să fie insuportabilă, iar viața noastră rămâne o condamnare pentru ceilalți, și pentru ceilalți: [...] viața-lamentare». ⁷⁶ Trebuie să decidem dacă ne abandonăm în mâinile acestei Prezențe recunoscută de credință, care împlinește dorința, promisiunea, după un plan care nu este al nostru, sau dacă ne abandonăm lamentării. În acest aspect trebuie să ne însoțim și să ne ajutăm.

Dar cum?

«Locul acestui eveniment [al speranței] este o companie eclezială; eclezial înseamnă oameni care stau împreună pentru asta: pentru Cristos. Compania noastră e doar prietenie». ⁷⁷ Dar să fim atenți la cum concepe don Giussani raportul dintre această companie și implicarea noastră umană:

«Certitudinea asupra ceea ce ai întâlnit ori este inteligentă – conștientă de motivele sale, de valoarea sa, de ceea ce spune și de ceea ce merită – ori nu este inteligentă – adică nu cunoaște valoarea cuvintelor, nu înțelege-. În cel de-al doilea caz te temi de viitor [vedeți? Dacă nu se înțelege, dacă credința nu este cunoaștere, omul se teme de viitor]. Am vorbit despre aceasta când am făcut comparația dintre compania opusă utopiei. Dacă trăiești compania ca pe o utopie, [...] te temi de viitor:

⁷³ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op.cit., p. 199.

⁷⁴ C. Chieffo, „Monologul lui Iuda”, în *Canti*, Cooperativa Editoriale Nuovo Mondo, Milano 2002, p. 205

⁷⁵ C. Chieffo, „Il seme”, în *Canti*, op.cit., p. 214

⁷⁶ L. Giussani, *Si può vivere così?*, op.cit., pp. 220-221

⁷⁷ L. Giussani, *Si può (veramente!?) vivere così?*, op.cit., p. 267.

„Cine știe!“, „Cine știe dacă se va întâmpla sau nu“. Însă dacă trăiești compania ca și loc recunoscut, [atenție!] loc în care rațiunea și libertatea își găsesc apărarea, sprijinul lor, explozia lor, atunci nu, dimpotrivă!⁷⁸ Atunci nu învinge teama. Compania nu trebuie să ne cruțe rațiunea și libertatea: trebuie să fie locul în care acestea își găsesc apărarea, sprijinul. «În cazul în care privești compania ca loc al raportului cu Cristos, atunci compania te face să fii cert; dacă însă nu privești așa compania, face din tine un amărât amăgit: utopia. [... Și] acum, în dezastrul general, în confuzia generală, în lipsa de certitudini, în lipsa de pozitivitate de azi, în lipsa de idealuri, în ariditatea zilei de azi, singurul lucru care omul își închipuie că poate să îl consoleze este să stea împreună cu alții. Cum spunea Eliot: „Să ne călcăm pe picioare unii pe alții“. Este un cor din *La Rocca* de Eliot unde acesta se întreabă: „Ce veți spune despre acest oraș pe care l-ați construit? Umblăm prin el călcându-ne pe picioare“, astfel încât căldura animală să potolească un pic răceala insignifianței vieții.⁷⁹ Există un fel de a sta împreună cu alții care nu este corect, care nu este potrivit. De aceea trebuie să stăm împreună, pentru a ne ajuta în această recunoaștere, în această apărare a rațiunii care ne permite să depășim ruptura dintre a ști și a crede, pentru ca fiecare să ajungă la certitudinea care îi permite să fie cert de Cel care a început în el «opera bună, pe care o va duce la îndeplinire până în ziua lui Cristos Isus».⁸⁰

3. Cultură și misiune

Dar – doar pomenesc subiectul, voi reveni asupra lui mâine dimineață – înfrângerea ultimă a rupturii dintre a ști și a crede, se află în felul nostru de a concepe expresia noastră culturală, în felul de a percepe cultura. Dacă doriți să înțelegeți dacă în voi credința este cunoaștere adevărată, dacă a fost depășită sciziunea dintre a ști și a crede, e suficient să observăm cum pătrundem în realitate, cum privim lucrurile, cum ne raportăm la toate. Această privire asupra lucrurilor și asupra circumstanțelor este ceea ce numim cultură, punctul de vedere de la care trăim totul. De aceea cultura este și testul victoriei sau al absenței acesteia asupra fantei dintre a ști și a crede. Dacă încă există dualismul dintre a ști și a crede în felul în care este privită soția, sau boala, sau criza, sau munca, atunci înseamnă că suntem și noi ca

⁷⁸ *Ibidem*, p. 286.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 287.

⁸⁰ *Fil* 1, 6.

toți ceilalți. Însă dacă ceea ce domină această privire este acea noutate care a pătruns în credință, atunci viața este cu totul altceva.

«O cultură nu poate să se nască decât din gustul de a trăi. [...] Noi facem cultura Comunione e Liberazione, facem cultura creștină, cultura nouă [...] numai și numai în măsura în care experiența noastră de viață înfloresce. Nu este vorba înainte de toate de o capacitate de erudiție sau de subiecte noi sau de imagini ciudate și diferite pe care să le inventăm; e o chestiune de conștiință [care se exprimă în toate cu câte avem de-a face]». ⁸¹ Iată: «Pentru a mărturisi lumii, pentru a trăi misiunea, trebuie să arătăm că ne-am schimbat, nu există o altă cale». ⁸²

Închei citându-l pe Péguy: «Dumnezeu are *nevoie* de noi, Dumnezeu are *nevoie* de creatura sa. Ca să spunem așa, s-a condamnat astfel, s-a condamnat la asta. El ne duce dorul, îi lipsește creatura sa. Cel care este totul are nevoie de ceea ce nu este nimic. Cel care poate totul are nevoie de ceea ce nu poate nimic. El și-a predat toate puterile. Cel care este totul nu este nimic fără de cel care nu este nimic.» ⁸³

⁸¹ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza*, BUR, Milano 2006, pp. 33-34.

⁸² L. Giussani, *Affezione e dimora*, op.cit., p. 133.

⁸³ Ch. Péguy, *I Misteri*, op.cit., p. 233.

Duminică 26 aprilie, dimineața

La intrare și la ieșire:

Wolfgang Amadeus Mozart, Marea Misă în do minor, K 427

Herbert von Karajan – Berliner Philharmoniker

„Spirto Gentil” n. 24, Deutsche Grammophon

Don Pino. Nu știm cum s-a întâmplat acum două mii de ani, la ce oră, în care colț al casei Fecioarei, însă în nimicul nostru, în nevoia noastră de semnificație, de adevăr, de afecțiune, de pozitivitate, suntem în mod ultim certți că ceea ce se întâmplă acum este ceea ce a început în acea clipă. Nu „cum” s-a întâmplat, ci „ceea ce” s-a întâmplat, se întâmplă.

Angelus

Laude

■ ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Davide Prosperi. Am primit multe întrebări, și am observat că majoritatea se învârt în jurul a trei chestiuni în principal: prima, ce este corespondența? A doua, se cere o aprofundare a unui punct repetat de mai multe ori în ambele lecții, și anume lipsa umanității. Al treilea, munca de asceză. Evident, acest lucru impresionează pentru că, dacă ne gândim la drumul pe care l-am făcut în acești ani, cu insistența continuă asupra eu-lui, ne vine să ne întrebăm: de ce continuăm totuși să nu înțelegem?

Încep deci imediat cu prima întrebare: «Am înțeles ce nu este corespondența, am intuit că ceea ce corespunde în mod instinctiv trebuie supus judecății ca să devină experiență. Atunci ce este corespondența?»

Julián Carrón. Poposim ca să explicăm ce este experiența, pentru că fără a ne lua timpul necesar pentru a înțelege ce este aceasta, nu avem instrumentul pentru a parcurge un drum uman. De aici se nasc toate încurcăturile, în felul în care facem Școala de Comunitate, în felul în care trăim. Și așa nimic nu este util, pentru că dacă tot ceea ce trăim nu este judecat – și nu se înțelege cum se poate judeca fără a vedea corespondența sau absența acesteia –, atunci nu facem un parcurs uman.

Îmi amintesc că pentru mine aceasta a fost problema cea mai relevantă a întâlnirii cu mișcarea: punea în mâinile mele un instrument pentru a face drumul meu uman. Fără asta nu se înțelege nici măcar credința. De aceea, trebuie să ne luăm câteva clipe pentru a reporni de la acest punct. Pentru că nu este vorba de ultima notă a paginii celei de-a douăzecea cărți a lui don Giussani! Este începutul ParCursului: ce este experiența.⁸⁴

Așadar, folosindu-ne de mijloacele tehnice adecvate, să încercăm: să ne întoarcem pe băncile școlii, prieteni!

EXPERIENȚA

Experiența, spune Don Giussani (așa cum am auzit ieri), de obicei, o reducem la ceea ce simțim, încercăm. Mi se pare că asta se înțelege din întrebare: pentru ca să fie experiență, nu e suficient să simțim, să încercăm.

A ÎNCERCA

Studentilor mei le dădeam acest exemplu: închipuiți-vă că învățăm un anumit tip de probleme de matematică și că profesorul, după ce ne-a explicat, ne dă să facem un exercițiu ca temă de casă. Vă amintiți cum făceați când erați mici? Vă duceați acasă cu tema și încercați să rezolvați problema. Odată ce tema era făcută, erați siguri că soluția era cea potrivită? Evident că nu. Și chiar dacă ați fi rezolvat problema de cinci ori, ați fi știut că varianta a cincea rezolva mai bine ca prima? Nu. Și dacă încercați de două sute de mii de ori? Nu. Ce înseamnă asta? Că doar încercând (adică făcând de două sute de mii de ori încercarea de a rezolva problema) eu nu sunt sigur că învăț nimic.

Viața poate deveni așa: un cumul de încercări, de tentative din care nu înțelegem nimic. Înțelegeți de ce insistă don Giussani? Dacă noi ne oprim la a încerca, nu învățăm nimic din viață, nu facem experiență.

Pentru ca acest a încerca să devină experiență este nevoie – al doilea factor – să emitem o judecată.

⁸⁴ Cfr. L. Giussani, *Sensul Religios*, op. cit., pp. 13-25.

A ÎNCERCA + A EMITE O JUDECATĂ

Dar să ne oprim la exemplul nostru: a doua zi ne duceam la școală și comparăm tentativa noastră cu soluția scrisă de profesoară pe tablă. Așa puteam face comparația dintre tentativa noastră (încercarea noastră) și răspunsul exact. Fără a judeca eu nu înțeleg, nu pot fi sigur.

E clar până aici? Atunci se înțelege de ce don Giussani insistă asupra faptului că noi nu putem învăța nimic, nu putem trăi cu adevărat o experiență, dacă rămânem doar la a încerca ceva și nu emitem o judecată asupra ceea ce încercăm.

Însă pentru a emite o judecată – evident – e nevoie de un criteriu de judecată.

CRITERIUL DE JUDECATĂ

În exemplul nostru, cine ne oferea criteriul de judecată? Profesoara.

Însă aici se naște marea problemă pe care o abordează don Giussani: există vreun profesor care să îmi poată da criteriul de judecată pentru ceea ce încerc eu în viață? Dacă există vreun guru care are această pretenție, este un arogant și își bate joc de mine. Ar fi ca și cum ar spune: «Săracu' de tine, tu nu înțelegi: îți explic eu cum stau lucrurile». Și asta e ceea ce se întâmplă atunci când încredințăm altcuiva criteriul de judecată, suntem sclavii altcuiva, suntem – explică don Giussani – alienați. De aceea putem apăra persoana, se pot apăra toate drepturile omului, tot ce doriți, însă dacă îi luăm persoanei criteriul de judecată, îi luăm demnitatea. Pentru că e ca și cum am spune: «Tu ești prost: îți explic eu». Este un fel de a sta între noi care e chiar acesta: «Tu nu înțelegi, îți explic eu» Și asta nu e în regulă pentru că ne face să rămânem veșnic infantili, alienați: trebuie întotdeauna să întrebăm șeful. Și eu într-o astfel de mișcare nu stau! Pentru că este împotriva criteriului de judecată al primei pagini a ParCursului, înțelegeți? Adică este împotriva a ceea ce don Giussani ne-a propus.

Atunci, care este criteriul de judecată? Criteriul de judecată nu se poate găsi în afara noastră, pentru că altminteri am fi alienați. Și atunci criteriul de judecată are o primă trăsătură: se află înăuntrul nostru.

CRITERIUL DE JUDECATĂ

- Înăuntrul nostru

Vă dau două exemple, ca să înțelegem toți.

Să spunem că Davide, din cauza unui accident, are brațul în ghips. Merge la medic și îi spune: «Știți, ghipsul mă deranjează cumplit, mă jenează foarte tare». Medicul îi răspunde: «Nu te doare. E imposibil să te doară». Davide s-ar întoarce acasă și ar spune: «Nu mă doare: are Premiul Nobel în tehnica ghipsului, medicul ăsta, nu mă doare»? Pot să fiu chiar prost, însă știu, și încă cum, că mă jenează ghipsul, înțelegeți? Criteriul este înăuntrul meu, nu în careva guru sau expert în afara mea. Și dacă chiar insistă, o să merg la alt medic! Poate să îmi spună altcineva când ceva mă doare sau eu – chiar prost fiind – reușesc să înțeleg atâta lucru?

Am putea obiecta: «Eh, sigur, exemplul cu ghipsul e foarte ușor pentru că se înțelege, însă libertatea...?». Dacă cineva vine la mine și îmi spune că libertatea înseamnă ca eu să rămân în închisoare pentru tot restul vieții, pentru că la ultimul congres de filosofie cele mai mari genii ale universului au stabilit așa? M-aș duce la închisoare? Știm cu toții ce este libertatea, sau mergem în închisoare pentru că așa au hotărât experții?

Putem să dăm exemple până la miezul nopții.

Criteriul este înăuntrul nostru.

Deci – și aici avem a doua trăsătură – fiecare decide după cheremul său: Nu: criteriul este înăuntrul nostru, însă nu noi îl stabilim!

CRITERIUL DE JUDECATĂ

- Înăuntrul nostru
- Însă nu îl stabilim noi

Criteriul de judecată nu îl decidem noi. Noi nu decidem – este exemplul pe care l-am dat întotdeauna – nici măcar numărul pe care îl purtăm la pantofi.

Criteriul pentru încălțăminte potrivită este înăuntrul meu, însă nu îl decid eu. Dacă l-am putea decide noi, închipuiți-vă ce economii am face când sunt reduceri (însă nu ar mai fi reduceri, tocmai pentru că fiecare ar adapta criteriul de judecată!). Ne vine să râdem, dar așa e. Este atât de evident că nu noi stabilim criteriul, că trebuie să ne supunem criteriului pe care îl găsim în noi: nu pot lua alți pantofi decât pe cei care îmi corespund.

De aceea criteriul este înăuntrul meu, este în piciorul meu, și într-adevăr dacă încalț un alt pantof care este mic, piciorul strigă: «Nu ăsta e pantoful!». Este o judecată: «Nu e acesta». Acesta e obiectiv sau noi îl decidem (unii mi-au spus că ei decid: «Cumpăr pantofii mai ieftini care apoi poate se adaptează». Foarte bine, la nebunia asta ajungem, atât de mare e confuzia!)? Criteriul de judecată este înăuntrul nostru, însă nu noi îl decidem, e obiectiv.

Și care este criteriul de judecată pe care îl avem înăuntrul nostru și pe care nu îl decidem noi, pentru a putea intra în toate și pentru a putea experimenta, adică emite o judecată asupra ceea ce încercăm? Don Giussani a numit acest lucru „experiență elementară“: totalitatea exigențelor și a evidențelor care constituie umanul nostru (adevăr, dreptate, iubire, fericire).

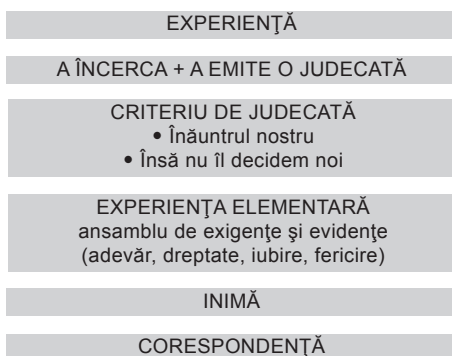
EXPERIENȚA ELEMENTARĂ
Totalitatea exigențelor și a evidențelor
(adevăr, dreptate, iubire, fericire)

Putem folosi sintetic, cuvântul biblic „inimă“, care nu înseamnă, așa cum este redus de obicei în limbajul comun, nu înseamnă doar sentiment, ci este acest întreg alcătuit de rațiune și afecțiune. Tocmai ceea ce don Giussani înțelege prin ansamblul de exigențe și de evidențe.

INIMĂ

Acest criteriu, experiența elementară, este obiectiv. Și aici fiecare trebuie să regăsească în experiența sa exemple ale acestui lucru. De câte ori cineva nu se gândește: dacă aș reuși să îmi găsesc locul ăla de muncă, sau (când eram mai tineri) dacă aș putea să merg la cheful ăla ... De multe ori munca sau petrecerea mergeau strună, și cu toate astea ne întorceam acasă triști. Așa cum spune Giacomo Leopardi în *Seara zilei de sârbătoare*: «Deja inima mă strângea la fel». De câte ori nu merg lucrurile șnur, avem tot ceea ce ne proiectăm, și totuși nu ne este suficient. Trăiți vreodată așa ceva? Vedeți că nu este subiectiv? Este exact ca și cu încălțăminte: atât de obiectiv încât, dacă nu găsesc corespondența, nu sunt în regulă.

De aceea cuvântul cheie este cuvântul corespondență.

Eu am înăuntrul meu criteriul pentru a ști ce anume corespunde exigențelor inimii mele. Însă adesea noi ne oprim la încercare (încerc nostalgie, încerc dorința de a avea), și atunci spunem: «Asta e ceea ce îmi corespunde». Și acesta e modul prin care, între noi, se justifică orice instinctivitate (să-i spunem pe nume!). Însă asta e o bătaie de joc, înainte de toate față de tine! Nu doar pentru că greșești din punct de vedere moral: greșești moral pentru că nu îți corespunde, chiar dacă ți se rupe de morală! Pentru că problema nu este că ție ți se rupe de morală, ci că sfârșești în nihilism! Morala nu e nimic în comparație cu nihilismul în care cineva ajunge în raport cu acea evidență pe care o are înăuntrul său.

A încerca dor, nostalgie sau dorință de a avea, încă nu e experiență. Acolo se nasc întrebările: dar asta e fericirea? Asta coincide cu exigențele mele, cu criteriul pe care îl am înăuntrul meu? Ca și atunci când mergi să îți încerci pantofii: perechea aceasta corespunde cu exigențele picioarelor mele?

Confuzia din noi se vede clar din felul în care noi folosim cuvântul „corespondență”. O vedeam clar atunci când mă invitau să celebrez o căsătorie, și când în discuția cu tinerii ieșea la iveală că, de fapt, ei se gândeau că celălalt ar fi urmat să îi facă fericiți. Și atunci îi ajutam să înțeleagă că celălalt nu te poate face fericit, pentru că exigența ta de fericire – această experiență elementară pe care o ai în tine, această exigență de adevăr, de frumusețe, de dreptate – este mai mare decât întreg universul, și că încercarea insuficienței și a nulității este chestiunea cea mai mare a vieții.

Înțelegeți de ce don Giussani ne invita să citim Leopardi? Pentru a înțelege ce este această exigență elementară, care la Leopardi era expli-

cită, atât de concret explicită. Mă uimește mereu cum don Giussani, la treisprezece ani, nu își găsea alt tovarăș de drum decât un Leopardi. Ce fel de experiență a propriei umanități trăia don Giussani pentru a nu găsi alt tovarăș de drum decât pe cineva care spunea așa: totul este puțin, este prea mic pentru capacitatea sufletului! Și don Giussani ne-a spus întotdeauna acest lucru, însă noi nu înțelegem! Totul este puțin, prea mic, pentru capacitatea sufletului: soția, munca, succesul, politica, ... Totul e mic, prea mic, pentru capacitatea sufletului! Dacă nu înțelegem asta, suntem ca toți ceilalți. De ce? Pentru că și noi confundăm ceea ce ne place cu ceea ce corespunde. Și dacă noi nu începem să judecăm, ne fraierim în continuare: nu doar pentru că facem rău sau pentru că nu suntem coerenți cu o normă morală. Te fraierești – cum e mai rău – pentru că nu îți va corespunde niciodată, nu va corespunde exigenței de fericire pe care o simți! Trebuie să ne hotărâm dacă vrem să luăm în serios dorința de fericire, experiența elementară pe care o avem înlăuntrul nostru, dacă vrem să luăm în serios umanul din noi! Sau vrem să facem – cum fac toți – ceea ce ni se pare nouă și ceea ce ne place? Fiindcă pentru asta nu avem nevoie să venim aici, și mai ales, să mai și spunem după aceea, că o facem pentru că «mi-a spus Carrón»! Du-te, du-te....! Eu despre corespondență am spus și pot spune doar ceea ce spun acum. Să nu ne luăm de fraieri!

Așadar înțelegeți ce muncă uriașă ne așteaptă, dacă avem acest minim de duioșie față de noi înșine, această afecțiune față de noi înșine, dacă într-adevăr ținem la noi înșine, la fericirea noastră, la fericirea prietenilor noștri, la fericirea copiilor noștri, la fericirea întregii lumi. Dacă noi nu experimentăm, nu putem înțelege care este diferența dintre oricare lucru care ne trece prin cap (închipuirile noastre, imaginile noastre) și Cristos. Pentru că, la urma urmei, dacă criteriul este doar ceea ce mi se pare și ceea ce îmi place, Cristos devine un gând care mi se pare sau îmi place sau nu; nu este Cel care face posibilă corespondența despre care vorbea don Giussani, unica adevărată corespondență, acea corespondență care îi este imposibilă omului dacă nu Îl găsește. De aceea e nevoie să îl celebrăm pe Cristos, să Îl sărbătorim pe Cristos.

Fără de asta, înțeleg foarte bine că de multe ori rămânem în ceață cu privire la ceea ce am întâlnit. Pentru că ori nu am experimentat ce am întâlnit ori opunem rezistență recunoașterii a ceea ce într-adevăr ne corespunde și avem nevoie să justificăm orice instinctivitate a noastră. E clar?

Prosperi. În lumina acestor lucruri, următoarele întrebări se lămuresc mai bine.

A doua. «Lipsește umanul: această expresie ai folosit-o de mai multe ori în lecții. Dar ce înseamnă să fim umani? Uneori, acest cuvânt pare să aibă conotații foarte confuze. Ce ne ajută să distingem umanul despre care vorbești tu, de imaginile continue care se nasc în mod inevitabil în noi?».

Carrón. Confuzia, după cum vedeți, este în legătură cu acest criteriu de judecată, pentru că acesta nu iese la iveală din ceea ce simt, ci față de ceea ce simt: criteriul iese la iveală în mine, eu fiind implicat în mod uman în ceea ce simt. De aceea e nevoie de uman. Dacă eu reduc umanul meu doar la ceea ce mi se pare mie și la ceea ce îmi place, ceața se va tot întepi.

Datorită corespondenței, dincolo de imagini, cineva începe să aibă un criteriu pentru a judeca atunci când există sau nu umanitatea. De câte ori nu vi s-a întâmplat să vă întoarceți de la o petrecere sau să obțineți un loc de muncă sau să terminați facultatea, și totuși să trăiți o insatisfacție profundă? Trebuie să vă spun eu experiența pe care o trăiți voi? Nu o împărtășim cu toții?

Punctul este dacă noi, atunci când ne dăm seama de asta, suntem sau nu fideli experienței pe care o trăim, fideli față de ceea ce iese la iveală din experiență. Fiindcă pentru a continua să umblăm după lucrurile care ni se par și care ne plac, trebuie să negăm experiența non-corespondenței. Nu e vorba că nu avem toate beculețele aprinse! Și totuși suntem foarte conștienți de diferența dintre imagini și adevărata judecată de corespondență!

E nevoie să ne ajutăm în asta, să ne provocăm tot timpul, pentru că altminteri rămânem mereu în ceață, cu atât mai mult într-un context general precum cel despre care vorbeam ieri. De aceea e nevoie să facem o muncă într-adevăr importantă. Dacă nu începem să trăim experiența și să fim fideli în felul acesta față de experiența noastră – pentru a distinge ceea ce mi se pare și îmi place de ceea ce îmi corespunde – o să rămânem mereu în ceață, confuzi. Și asta nu e fără consecințe: facem ceea ce ni se pare nouă și ceea ce ne place și nu suntem mulțumiți, ajungem la ceea ce râvnim și nu suntem mulțumiți. Adică lipsește corespondența cu inima. Cum se distinge? Se distinge fiind loiali cu experiența. Nu e nevoie să explic eu acum: uitați-vă la experiența voastră. Ca și exemplul cu ghipsul: nu trebuie să vă explic eu când vă jenează și când nu. Știți voi singuri când vă jenează sau nu? Știți când sunteți mulțumiți sau nu? Știți când sunteți cu adevărat realizați în viața voastră sau nu? Atunci, dacă noi nu judecăm (nu vedem ce este ceea ce ne corespunde), rămânem mereu tot mai în ceață, tot mai confuzi.

Prosperi. «Se poate aprofunda conceptul de asceză, înțeles ca muncă a inteligenței și a voinței? Cum sprijină această muncă certitudinea că Cristos îmi salvează circumstanța? Cum sprijină compania această muncă personală de asceză?».

Carrón. Munca de asceză înseamnă a judeca, ne-a spus don Giussani. Unica modalitate pentru a începe să trăim experiența eliberării este aceea de a judeca. Dacă noi nu judecăm, rămânem tot mai confuzi și mai blocați. Viața este această continuă judecată asupra tot ceea ce se întâmplă. Noi trebuie să ne hotărâm dacă participăm sau nu la această aventură pe care ne-o oferă don Giussani, pentru că altminteri repetăm doar frazele sale fără a înțelege, și pe termen lung asta ne plictisește pentru că nu schimbă nimic în viață, pentru că este ca și cum nu am mai putea învăța nimic de la viață.

Munca de asceză este această constantă comparare a ceea ce am eu în minte, imaginile mele, ceea ce eu gândesc că este viața, ceea ce mă gândesc eu că mă face fericit, cu ceea ce realmente mă face fericit. Și asta chiar trebuie să v-o explic iară sau recunoașteți voi singuri? A pune sau nu în joc acest lucru este decizia vieții. Viața noastră, apartenența la mișcare, înseamnă să participăm la această aventură. Altminteri carisma e moartă și îngropată – înțelegeți? –, dincolo de faptul că suntem aici douăzeci și șase de mii, pentru că ceea ce ne-a comunicat don Giussani ca experiență, ca și cale umană, nu o trăim. Și aceasta este marea decizie pe care trebuie să o luăm la sfârșitul Exercițiilor: suntem dispuși să facem această muncă, să participăm la această aventură a cunoașterii (astfel încât să putem începe să distingem ce-i alb de ce-i negru), sau nu? Pentru că efortul cel mai mare pe care îl depunem este în privința acestei judecări. Și apoi, cum nu judecăm, ne ducem și cerem altcuiva să ne rezolve treburile în locul nostru.

În ce ne sprijină compania? Dacă, în loc să-ți explice, te provoacă. Isus ce a făcut cu discipolii? I-a scutit de munca de judecată? Din prima clipă: «Veniți și vedeți, judecați voi singuri». Nu a pierdut nici măcar o clipă cu explicații: «Veniți și vedeți, judecați voi». Isus pornește de la presupunerea că ei nu sunt chiar atât de proști încât să nu înțeleagă dacă ceea ce văd le corespunde sau nu. Și atunci când – în episodul pe care l-am amintit de multe ori – toți Îl părăsesc, Isus încă o dată nu îi scutește de nimic: «Și voi vreți să plecați?». Nu le spune, când rămâne singur cu discipolii: «Măcar voi să rămâneți, vă rog, nu mă lăsați singur!». El își asumă riscul de a rămâne singur, numai ca să nu îi scutească de a judeca: «Și voi vreți să plecați?». Spunând asta oare îi încuraja să plece? Nu, îi ajută să facă acea muncă de

asceză: pentru că fără această întrebare a lui Isus, discipolii ar fi putut chiar să și rămână, însă formal, fără să înțeleagă. Însă Isus, provocându-i, ce face? Îi face să devină conștienți de experiența pe care au făcut-o și face să iasă din măruntaiele experienței lor motivul pentru care rămân: «Dacă plecăm de la Tine, unde ne ducem?».

Această conștientizare iese la iveală datorită Unuia care este cu adevărat prieten: nu a început să le explice, i-a provocat, și așa ei au rămas cu o conștiință și cu o certitudine pe care înainte nu le aveau. Suntem între noi prieteni în felul ăsta sau nu? Altminteri ne luăm de fraieri, pentru că prietenia este provocarea constantă la raportul cu Misterul. Și asta este cutremurător la don Giussani, pentru că unicul care ia în serios toți factorii a ceea ce ne-a dat Misterul (această inimă pentru a judeca totul) este el. Ne pune în contextul cel mai potrivit în fața provocării lui Isus adusă discipolilor: «Vreți să plecați sau nu? Trebuie să vă explic Eu ce sunt pentru voi? Ce ați trăit în experiența voastră? Ce ați cunoscut?». Și așa, în discipoli a ieșit la iveală motivul pentru a rămâne. Noi nu vom continua să fim creștini, credința noastră va avea un termen de expirare – vă asigur –, dacă nu facem această muncă, pentru că nu vom ști de ce rămânem aici și atunci când o să ni se schimbe starea de spirit o să ne gândim că ne simțim mai bine în altă parte. Fără această muncă de asceză nu înțelegem rațiunea ultimă pentru care suntem aici.

Prosperi. «Spuneai că nu Cristos lipsește, ci lipsește umanul. Se pare aproape că umanul ar fi o precondiție pentru a-l recunoaște pe Cristos ca răspuns la propriile exigențe ale inimii, însă dacă mă gândesc la experiența mea îmi dau seama că umanitatea mea a înflorit în întâlnirea cu Cristos și că înainte era mult mai amorțită și incapabilă de a identifica exigențele mele originare. Poți lămurii acest raport dintre Cristos și uman?».

Carrón. Pentru a-l putea recunoaște pe Cristos, pentru a putea recunoaște diversitatea lui Cristos, e nevoie în același timp de umanitate.⁸⁵ Și

⁸⁵ V. L. Giussani, *La originea pretenției creștine* (Ed. Meridiane, 2002): «În a aborda tema ipotezei unei revelații și a revelației creștine, nimic nu e mai important decât întrebarea asupra situației reale a omului. Nu ar fi posibil să ne dăm seama în întregime ce înseamnă Isus Cristos, dacă mai înainte nu ne-am da bine seama de natura acelui dinamism care îl face om pe om. Cristos, într-adevăr, se arată ca răspuns la ceea ce sunt „eu” și doar o conștientizare atentă, dar și tandră și pasionată, a mea însumi, mă poate deschide și predispune la a recunoaște, a admira, a mulțumi, a-L trăi pe Cristos. Fără această conștientizare chiar și numele lui Isus Cristos devine un simplu nume.»

toți avem umanitatea. Nimeni nu poate să spună că nu are umanitatea, pentru că ar însemna că nu este persoană. În fine: să încetăm să tot spunem că nu avem umanitatea! Umanitatea o avem cu toții – putem însă să o folosim sau nu, și asta e o altă problemă –, și de asta putem să îl găsim pe Cel care ne corespunde. Dacă fiecare dintre noi se gândește la motivul pentru care este aici, o să vadă că cel puțin a întrezărit cumva că în întâlnirea cu anumite persoane există o speranță pentru sine: și anume, viața putea fi mai mare, mai frumoasă, trăită mai uman. Această condiție există pentru că, Dumnezeu, care a hotărât să ne facă părtași la fericire, trimițându-l pe Fiul Său, ne-a făcut cu această inimă pentru ca noi să putem să Îl recunoaștem atunci când ar fi urmat să Îl întâlnim. Totul era în planul lui Dumnezeu: ne-a făcut pentru El, pentru acea plinătate pe care ne-o poate da doar El. Ne-o spune chiar prima pagină a Bibliei: ne-a creat după chipul și asemănarea Lui, adică ne-a creat pentru El. În acea Grădină se afla toată structura eu-lui: ne-a făcut pentru conviețuirea cu El, pentru a găsi fericirea în raportul cu El. După întreaga tradiție creștină, eu-l nostru este această dorință de frumusețe, de plinătate, care își găsește împlinirea în Unicul care îi corespunde. De aceea, până nu Îl vom găsi, inima noastră este neliniștită. Atunci da, umanul – spune don Giussani, și ne scutește de multă judecată – este necesar pentru a-l recunoaște pe Cristos, pentru că aceasta este comparația pe care cineva o face între exigența de frumusețe pe care o are în sine și ceea ce întâlnește.

Și e adevărat ceea ce spune a doua parte a întrebării: întâlnirea cu Cristos face ca umanitatea noastră să înflorească. Face să înflorească umanitatea pentru că mă face mai conștient de ceea ce îmi doresc, mă retrezește. De aceea multă lume apoi se supără pe mișcare: «A trezit umanitatea din mine și apoi nu m-a împlinit». Dar dacă a trezit-o! Dacă a trezit-o, suntem și mai noi înșine, mai umani, și deci mai în stare să percepem corespondența. De aceea, cu cât cineva trăiește mai mult experiența creștină, cu cât cineva trăiește acest raport cu Cristos, cu atât mai mult iese la iveală toată amplitudinea dorinței. Nu șterge dorința, însă cum este Cel care mă atrage mai mult, mă mulțumește mai mult, mă face mai fericit, atunci iese și mai mult la suprafață dorința mea. De asta mă uimește dacă pe urmă spunem că orice îmi corespunde. Această înflorire a eu-lui – cum vedeți – este condiția pentru a-l recunoaște pe Cristos. De asta am nevoie să Îl găesc în fiecare dimineață. Ce ar fi o zi – după ce L-am întâlnit – în care nu aș putea să Îl readuc prin memorie, ce ar fi o dimineață în care nu aș putea să îi spun Tu lui Cristos? Ca și pentru cineva care s-a îndrăgostit, ce dimineață ar fi aia, fără persoana pe care o iubește? Ca și pentru copilul care nu găsește chipul mamei sale, cum ar fi viața pentru el?

Atunci, memoria lui Cristos nu înseamnă a adăuga ceva greu, în plus («Offf, trebuie să mai îmi și aduc aminte ...!»). Dar eu te întreb: cum poți să trăiești fără să îți aduci aminte? Cum te poți privi pe tine însuși, să îți la tine însuși fără să îl amintești pe Cristos după ce L-ai întâlnit și după ce ai văzut că este unicul care împlinește viața, este unicul care într-adevăr corespunde exigenței de fericire, de companie, pe care o ai? Cum poți? Cum poți trăi fără să stai în tăcere? Pentru că tăcerea pentru noi se naște din Eveniment, pentru că rămâi fără cuvinte în fața înfăptuirii acestei corespondențe: dar cine ești Tu, Cristos, care ești în stare să îmi umpli viața așa? Totul se umple de tăcere, prezența Ta mă umple de tăcere. Unul rămâne fără cuvinte, ca și atunci când este în fața unei experiențe de frumusețe, de plinătate, de gratuitate, care îl impresionează atât de tare încât îl lasă fără cuvinte. Asta este tăcerea. Tăcerea creștină se naște din Prezență, din plinătatea Prezenței: nu am nimic altceva de spus decât să tac pentru a nu-L pierde. Însă dacă noi nu avem nevoie de această tăcere, nu înseamnă că nu suntem niște ciellini buni (*persoane care aparțin mișcării Comunione e Liberazione, n.t.*): ci înseamnă că nu s-a întâmplat și nu se întâmplă nimic care să ne umple de tăcere. Nu este o serie de precepte: totul se naște ca expresie a Evenimentului care umple viața de tăcere.

Prosperi. Ai spus că forma răspunsului la dorința noastră este Cristos însuși. «Atunci când cineva nu se simte bine la locul său de muncă, și dorește un alt loc de muncă mai frumos, sau dorește să întâlnească o femeie cu care să aibă o familie, sau doi soți își doresc copii, ce înseamnă că forma răspunsului la dorința noastră este Cristos însuși? Cristos este consistența vieții mele, dar ce înseamnă că este forma dorinței mele?».

Carrón. Înseamnă că ceea ce doresc cu adevărat este El! De multe ori, noi confundăm dorințele noastre parțiale cu dorința ultimă a inimii, și ca atare avem un loc de muncă și nu ne este suficient, ne căsătorim și nu ne ajunge, avem copii și nu ne ajunge. De ce nu ne ajunge? Pentru că ceea ce dorim – cum spune Leopardi – este ceva mai mare. Aceasta este măreția noastră, însă noi încercăm tot timpul să reducem măreția noastră, pentru că măreția noastră este mărimea dorinței noastre. Adevărata măreție a omului, adevăratul mister al omului, adevăratul paradox al omului este că, fiind limitat, dorește infinitul. Asta e ceea ce nu înțelegem noi, prietenilor! Dacă noi nu înțelegem că ceea ce ne dorim este infintul, spuneți-mi: de ce ar trebui să fim creștini, de ce ar trebui să pierdem timpul aici? Dacă noi nu trăim, nu experimentăm că motivul pentru care Misterul ne-a creat

este pentru a ne umple de o fericire absolut dincolo de toate previziunile noastre, de ce mai merită să fim creștini?

Dacă este legitim să avem toate dorințe parțiale, unicul care într-adevăr împlinește dorința constitutivă de infinit este El. De aceea forma răspunsului la dorința noastră este Cristos. Dacă nu e asta, ce înseamnă pentru noi întâlnirea cu Cristos? Înseamnă că nu am înțeles enormitatea întâlnirii cu Cristos, și de aceea nu ne este clară rezonabilitatea adevăratei noastre credințe. De aceea vorbesc despre un termen de expirare, dacă cineva nu înțelege care este adevărata problemă la care ne-a educat întotdeauna don Giussani citându-l pe Cesare Pavese: ceea ce căutăm noi în plăceri, este infinitul, și nimeni nu va putea înceta vreodată să caute această infinitate. Și asta este experiența noastră: putem avea tot ce vrem, dar nu ne este suficient, și tot mai mult ne dăm seama că nu ne ajunge. De ce putem spune că nu ne ajunge? Pentru că este atât de obiectiv criteriul în noi, încât face să ne fie clar că ceea ce dorim este mai mare decât ceea ce reușim să obținem. Acesta este paradoxul: faptul că inima noastră este această dorință, însă noi suntem limitați și tot ceea ce facem e mic, e limitat, nu e în stare să satisfacă această dorință de infinit. Și pentru asta, ori e Cristos (Cineva care vine din afară și umple inima) ori putem să ne apucăm de plâns, pentru că ceea ce dorim nu există. Iată de ce îl poate sărbători pe Cristos doar cel care înțelege care este natura infinită a dorinței. Cineva precum Leopardi, ca și sfântul Augustin, ca și Samariteanca.

Până ce nu ne dăm seama de asta, nu putem înțelege ce har am primit întâlnindu-l pe Cristos; nu rămânem uimiți de faptul că Cineva, Cuiva, i-a fost milă de nimicnicia noastră și ne-a dat acel har, complet neașteptat, pe care niciunul dintre noi nu îl merită și pe care multă lume îl caută pe pipăite, pe băjbăite. Noi am primit harul, însă de multe ori este ca și cum nu l-am fi primit, pentru că trăim în confuzie, gândindu-ne că orice alt lucru poate răspunde naturii, profunzimii, greutateii acestei dorințe. Când spun că lipsește dorința în viață, spun că noi nu înțelegem care este natura dorinței noastre. Ne lipsește Misterul.

Asta ne face să fim conștienți de faptul că ori facem această muncă, această asceză, ori mai ales nu vom putea fi bucuroși (chiar dacă reușim să obținem tot ceea ce obțin ceilalți), și mai ales nu vom înțelege cu adevărat și nu ne va umple de bucurie faptul că există Cristos. Și că l-am întâlnit pe don Giussani.

Prosperi. «Am vrea să înțelegem mai bine fragmentul în care se spune că cineva urmează nu persoana, ci experiența persoanei, și cum acest

fapt nu devine un ultim alibi pentru a aplica oricum propria măsură. De exemplu, dacă urmezi o persoană și aceasta te dezamăgește sau te trădează, adesea se ivește o obiecție asupra experienței.»

Carrón. Trebuie să facem comparația cu ceea ce trăim. Don Giussani ne-a comunicat experiența pe care a făcut-o el, și aceasta e adevărată chiar dacă eu mâine trădez. Aceasta e adevărată și va fi întotdeauna adevărată, deoarece ceea ce decide asupra corespondenței sau asupra lipsei acesteia nu este ceea ce spun eu sau ceea ce spune don Giussani, ci este ceea ce fiecare dintre noi trăiește în propria experiență atunci când o judecă. De aceea cineva urmează experiența altcuiva, pe care respectivul o comunică așa cum poate, pe băjbăite. Nu se urmează persoana dintr-un personalism, pentru că așa a spus șeful. Așa ceva nu e uman, nu e uman! Însă dacă acea persoană îți comunică o experiență pe care o trăiește și pe tine te interesează să înveți, a urma acea persoană coincide cu a urma experiența pe care o trăiește aceasta, astfel încât și tu să o poți face să devină a ta. Și va rămâne a ta chiar dacă persoana respectivă ar trăda-o. Eu nu vreau să repetăm frazele lui don Giussani (sau frazele mele), ci vreau ca această experiență să fie a noastră, să devină a noastră, pentru că atunci când ne dorim ceva, vrem ca acel ceva să devină al nostru, așa cum doream ca ceea ce ne explica profesoara de matematică să devină al nostru. Voi nu doriți asta? Don Giussani spunea, explicând ascultarea: trebuie să urmăm într-atât, până când, la un moment dat, cineva începe să se urmeze pe sine, atins de experiența pe care o face altcineva, pentru că este atât de unitar în sine sa, încât la urma urmei se urmează pe sine atins de experiența altcuiva. Dacă nu facem așa, o să continuăm să repetăm textele lui don Giussani, dar nu trăim experiența pe care o trăiește el.

Noi urmăm experiența pe care o trăiește cineva. Și asta nu înseamnă că rămânem la propria măsură, pentru că dacă cineva rămâne la propria măsură este pentru că vrea acest lucru, mergând împotriva a ceea ce reiese cu claritate din experiența pe care o trăiește. Iar apoi dacă dorește să justifice acest lucru cu obiecțiile sale la greșelile altora, e strict problema lui, e treaba lui.

Prosperi. «Dacă creștinismul este Evenimentul, ce sens are să ne implicăm în apărarea valorilor creștine?»

Carrón. Acesta e al treilea punct al celei de-a doua lecții, asupra căruia vreau să poposesc un pic pentru a-l aprofunda: chestiunea culturii. Mi se

pare că acum, după parcursul din acest an, putem să înțelegem un pic mai bine ce este în joc.

Să luăm de exemplu, cazul experienței pe care am trăit-o legat de ches-tiunea cu Eluana. De multe ori ce-am făcut? Un lucru foarte corect, din-tr-un anumit punct de vedere: am apărat valoarea vieții. Dar eu vă întreb sincer: dacă ar fi fost în situație careva dintre noi, i-ar fi fost suficient să apere viața? Noi am fi putut sta în fața unei astfel de situații doar apărând valorile vieții? Spuneți-mi!

Uitați, prieteni: ce a făcut don Giussani cu noi pentru a apăra via-ța? Nu e vorba că nu a afirmat importanța vieții, importanța omului și a persoanei. Însă pentru a ne face să înțelegem aceste lucruri – spune pe scurt – ne-a comunicat o febră de viață. Cristos, pentru a ne explica ce este viața, ce este valoarea omului, a devenit trup, a devenit om! Principiile și valorile au devenit trup și sânge, așa cum continuă să insiste Papa. Însă de multe ori, noi, neînțelegând că principiile și valorile le-am înțeles grație întâlnirii pe care am avut-o cu Cristos în mișcare, astfel încât ne-a umplut viața de semnificație, schimbăm metoda. Una este metoda pe care a folo-sit-o Misterul cu noi pentru a ne face să înțelegem (metodă pe care noi am experimentat-o în întâlnire), și alta este metoda pe care noi vrem să o aplicăm celorlalți. Atunci înseamnă că nu am înțeles aportul de cunoaștere al întâlnirii, adică nu am înțeles că această iubire pentru viață, se naște în noi datorită întâlnirii trăite!

Și asta e ceea ce Romano Guardini a spus foarte bine în lucrarea sa *La fine dell'epoca moderna (Sfârșitul epocii moderne, n.t.)*: «De la înce-paturile vremurilor moderne se elaborează o cultură ne-creștină. Mult timp negarea s-a îndreptat doar împotriva conținutului Revelației, și nu împotriva valorilor etice, individuale sau sociale, care s-au dezvoltat sub influența acesteia [mult timp s-au apărat valorile chiar dacă lumea nu era creștină]. Chiar mai mult, cultura modernă a pretins că se sprij-i-nă întocmai pe acele valori». Ilumiștiții nu vroiau să abolească valorile creștine, înțeleseseră că erau consecința celui mai mare lucru care s-a întâmplat vreodată în istorie, însă nu vroiau să urmeze Biserica, nu vro-iau să continue să îl recunoască pe Cristos ca fiind hotărâtor în viață. Așa că apărau roadele pe care Cristos le adusese, separându-le de origi-ne; au vrut să facă un creștinism fără Cristos, apărând valorile creștine făcând abstracție de sursă, de izvorul acestor valori. «De fapt, aceste valori [...] sunt legate de Revelație», și noi nu înțelegem prea bine, pentru că noi am gândi ca toți dacă nu am fi întâlnit creștinismul. Ce am fi spus noi despre situația Eluanei, dacă nu am fi întâlnit mișcarea? Spuneți-mi ... Ca toți ceilalți! «Astfel se descătușează în om niște forțe

care în sine sunt „naturale“ [noi putem ajunge aproape în mod natural la recunoașterea acestor valori], dar care nu se vor dezvolta în afara acelei economii [a creștinismului]. Omul devine conștient de valori care în sine lor sunt evidente, însă devin vizibile doar în acea atmosferă». Dacă nu înțelegem asta, că sunt în sine evidente însă că noi le putem înțelege doar în cadrul acelei atmosfere a întâlnirii creștine, încercăm să dăm în cap oamenilor cu valorile gândindu-ne că așa le vor înțelege. Și apoi ne plângem întrebându-ne de ce nu înțeleg. Nici noi nu am fi înțeles așa! Isus nu s-a făcut trup din greșeală! Nu, a devenit trup pentru că fără de asta nu am fi înțeles. Nu e vorba că nu sunt adevărate valorile, ci e vorba de faptul că noi, calea pentru a primi aceste valori, pentru a le înțelege, pentru a vedea umanitatea lor, am întâlnit-o doar recunoscându-l pe Cristos. Guardini sublinia, vorbind despre decenii în urma noastră (vă dați seama dacă ar trăi acum ...), că s-a «observat un gol care exista deja de multă vreme. [...] Timpurile care vor veni vor clarifica aceste lucruri într-un mod terbil, dar salutar. Niciun creștin nu se poate bucura de evenimentul unei negări radicale a creștinismului [...]. Dar e bine să fie dată în vileag acea lipsă de lealitate [introdusă de cultura modernă: să vrei să aperi valorile fără Cristos; acum nici măcar valorile nu mai sunt apărute, după cum vedem]. Pentru că se va vedea atunci care este într-adevăr realitatea, când omul se va fi desprins de Revelație, iar roadele sale vor fi încetat să mai apară».⁸⁶ Deja putem pipăi cu mâna aceste lucruri, acum că au încetat să mai apară roadele. Ceea ce nimeni nu și-ar fi putut închipui – că s-ar fi putut ajunge la a nega viața și lucrurile cele mai evidente – acum vedem cu ochii (de fapt pentru noi rămân evidente datorită unui uz al rațiunii educat în cadrul Bisericii). Ambiguitatea încetează și ne conduce la o purificare și la o aprofundare a credinței. Noi trebuie să fim conștienți de asta, pentru că o să trăim tot mai mult ca oameni fără patrie, nu vom fi înțeleși. Și atunci care este modalitatea de a rezista pericolului? Guardini ne vorbește despre două condiții, «maturitatea de judecată și libertatea alegerii». Fără acestea, la urma urmei, o să devenim ca toți ceilalți.

Don Giussani era foarte conștient de această situație atunci când a creat mișcarea, pentru că el își dăduse seama că acest proces începuse deja în 1954, când totul părea să înflorească, și a creat un mediu în care să putem redescoperi valorile prin descoperirea credinței. Așa că noi nu trebuie să apărăm în mod abstract valorile, ci trebuie să facem mișcarea, așa cum a făcut don Giussani cu noi: și asta se numește mărturie.

⁸⁶ R. Guardini, *La fine dell'epoca moderna*, Morcelliana, Brescia 1993, pp. 98-101.

Dacă nu facem așa, nu suntem leali cu modalitatea prin care Misterul ne-a introdus înaintea Sa. De aceea se creează dualismul culturii, al expresiei noastre culturale. Însă don Giussani spunea despre cultură că «linia educativă a mișcării tinde să trezească un eveniment de viață». Doar în cadrul acestui eveniment de viață putem comunica valorile. Nu e vorba că nu trebuie să apărăm valorile, dar trebuie să înțelegem că doar un eveniment de viață le poate face să se trezească din amorțeală în noi și în ceilalți. «Pentru ca viața să se trezească e nevoie de abolirea oricărui dualism. [...] Ceea ce distruge dualismul este judecata că iubirea pentru Cristos este rațiunea pentru care merită să trăim [înțelegeți? Aceasta este adevărata noastră expresie culturală]. Dacă lipsește credința ca valoare unitară, iau naștere niște judecăți de valoare parțiale și acest lucru desparte [...]. Dacă este distrus dualismul, are loc o adevărată prezență culturală [o diversitate vizibilă și publică]».⁸⁷

Acesta este punctul fundamental pe care noi trebuie să îl înțelegem. Deci, așa cum a spus cardinalul Angelo Scola într-un articol al său din *Avvenire*,⁸⁸ calea înseamnă a propune evenimentul creștin în toată complexitatea și ireductibilitatea sa, ajungând până la a explicita aspectele, implicațiile, valorile.

De aceea ne interesează atât de mult alegerile europene, pentru că au legătură cu asta, ținând cont de faptul că în multe legi care sunt votate azi la nivel european primul lucru țintit este Biserica. De aceea, a apăra *libertas Ecclesiae* în Europa este rațiunea pentru care suntem interesați de alegeri. Nu pentru că credem că o lege bună ar putea rezolva singură problema umană – am văzut că am pornit de la legi bune în privința familiei, referitoare la viață, și totuși asta nu a împiedicat distrugerea pe care o vedem în fața ochilor –; dacă putem face legi, cu atât mai bine, dar înainte de toate trebuie să apărăm *libertas Ecclesiae* pentru a putea continua să trăim o experiență de viață care să ne permită să recuperăm evidența valorilor care acum s-au pierdut. Și pentru asta avem nevoie și în Europa de martori care să poată să îi facă pe alții să înțeleagă acest lucru. Ceea ce punem în joc nu este secundar. Punem în joc disponibilitatea de a trăi, pentru ca legea să nu sufoce experiența pe care o trăim. Aceasta trebuie să o apărăm cu orice cost.

⁸⁷ L. Giussani, «Comunità cristiana e cultura», în *CL – Litterae Communionis*, nr. 6, iunie 1977, p. 9.

⁸⁸ Cfr. A. Scola, «Altro che egemonia mondana. Offerta di una speranza da „investire” quaggiù», în *Avvenire*, 20 februarie 2009, p. 2.

SFÂNTA LITURGHIE

PREDICA LUI DON PINO

În aceste zile, în aceste clipe chiar, trecem prin aceeași experiență despre care este vorba în pagina pe care am citit-o din Evanghelia după Luca. Cine ne introduce în adevăr, în totalitatea realului? Ceea ce se află în aceste clipe dinaintea ochilor noștri, ceea ce am ascultat în aceste zile este survenirea prezenței Sale, fizice, reale, concrete, în trup.

Domnul, în tandrețea Sa, nu se sperie de incredulitatea noastră, nu se sperie de acea lipsă de umanitate care ne face să-L considerăm o nălucă, chiar și atunci când se află dinaintea ochilor noștri, nu se sperie de faptul că ne închidem în propria noastră instinctivitate, tulburare, teamă.

Forța lui Cristos prezent, prezent fizic astăzi, ne face să străbatem tot drumul cunoașterii: «Priviți la mâinile mele și la picioarele mele; priviți faptele, priviți semnele. Dați-mi ceva de mâncare» (Cf. *Lc. 24, 36-42*). În această prezență a Sa, toată istoria, toată profeția primește trup, substanță, realitate ce poate fi atinsă, văzută, urmată.

Fără harul acestei istorii, fără survenirea acestei diversități umane chiar aici, sub ochii noștri, Cristos n-ar mai fi pentru noi decât o nălucă iar ultimul cuvânt n-ar fi decât incertitudinea față de realitate și teama față de viitor. Marea strădanie stă în această simplitate ce se lasă purtată de forța prezenței Sale, de această tandrețe căreia nu i se poate opune nimic.

Am fost atinși, suntem atinși de aceeași realitate de care au fost atinși și cei unsprezece; nu trecem însă prin ea „așa cum“ au trecut și ei acum două mii de ani, în acea cameră [de sus], ci trecem „prin ceea ce“ au trecut și ei. Iar Cristos ne spune ceea ce a spus și celor unsprezece. Aici se găsește tot adevărul, sensul și responsabilitatea vieții noastre: «Voi sunteți martori de acestea» (*Lc. 24,48*).

MESAJE PRIMITE

Cu ocazia Exercițiilor Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione cu tema «Din credință se naște metoda», Preasfântul Părinte adresează numeroșilor participanți un salut cordial și urările sale binevoitoare, asigurându-vă de îsnoșirea Sa spirituală, și urându-vă ca această întâlnire să trezească o fidelitate reînnoită în Cristos, pentru totdeauna, un angajament mai generos în opera de evanghelizare, invocă revărsarea din plin a harurilor cerești și trimite din inimă, asupra Dvs. și a responsabililor Fraternității și a tuturor celor prezenți, o binecuvântare apostolică specială.

S.E.R. cardinal Tarcisio Bertone
Secretar de Stat al Sanctității Sale

Dragilor,

Reînnoirea ca urmare a frumosului gest al Exercițiilor spirituale reînnoadă legătura de intensă comuniune ce ne leagă.

Credința ca metodă traduce afirmația uimitoare a lui Isus: «*Eu sunt calea, adevărul și viața*». Augustin o rescrie cu foarte mare pătrundere spunând că Isus este calea spre adevăr și spre viață.

Cât este de important să pășim uniți pe această cale (metodă) am fost învățați cu tărie de preadragul nostru don Giussani. Atenția sa constantă față de metodă este, fără îndoială, impregnată de carisma fecundă ce i-a fost dată de Spiritul Sfânt.

Pentru ca, de fapt, credința să devină metodă de viață este o responsabilitate ce revine fiecăruia dintre noi, în parte, și tuturor comunităților „Comunione e Liberazione“.

Vă asigur de rugăciunile mele pentru ca, și în acest an, darul convertirii să se producă în voi prin puterea Spiritului. Astfel încât să puteți să fiți *ofrandă vie* pentru toți frații noștri oameni, prin mijlocirea unei apartenențe conștiente de Sfânta Mamă Biserica.

Vă salut și vă binecuvântează în Domnul.

S.E.R. cardinal Angelo Scola
Patriarh de Venetia

Dragă don Julian,

doresc să transmit salutul meu tuturor prietenilor Fraternității Comunione e Liberazione, reuniți în vederea Exercițiilor spirituale de la Rimini. Aceste zile sunt pline de har nu doar pentru mișcare, ci pentru întreaga Biserică și pentru lumea întreagă. Ne dăm bine seama de aceasta mai ales noi, cei care trăim în slujirea Bisericii.

La o întâlnire a preoților Fraternității, din America Latină, Cleuza ne mulțumea pentru *da*-ul nostru, de-a lungul tuturor acestor ani, fiindcă el a făcut posibil *da*-ul ei și întâlnirea care i-a schimbat viața. Pe de altă parte, *da*-ul ei ne ajută să trăim în adevăr carisma lui don Giussani și să urmăm acum calea care ne-o indică și tu, don Julian.

Fie ca aceste Exerciții să fie un moment de creștere în întâlnirea care dă satisfacție vieții noastre și stârnește dorința de a comunica tuturor frumusețea a ceea ce ni s-a întâmplat.

O îmbrățișare cordială,

S.E.R. monsenior Filippo Santoro
Episcop de Petropolis

TELEGRAME TRIMISE

*Sanctității Sale,
Benedict al XVI-lea*

Sanctitate, pe lângă cei 26.000 de aderenți la Fraternitatea Comunione e Liberazione, reuniți la Rimini, și alte persoane din 63 de națiuni ale lumii, aflate în legătură cu noi prin satelit, au trăit Exercițiile spirituale anuale, al căror titlu a fost dat după o învățătură a lui don Giussani: «Din credință se naște metoda». Am aprofundat gândul că în fața situației actuale – de criză la toate nivele – avem nevoie de a da peste o diversitate umană, în care evenimentul lui Cristos înviat se face contemporan ca răspuns la întrebarea inimii noastre, pentru că aceasta este metoda care se naște din credință, precum ați spus-o și Dumneavoastră în cuvinte admirabile: «În misterul întrupării Cuvântului, în faptul că Dumnezeu s-a făcut om ca noi, se găsește atât conținutul, cât și metoda veștii creștine».

Convinși că doar fidelitatea pentru această metodă aleasă de Dumnezeu ne poate face martori, dinaintea tuturor, ai noutății creștine în fața crizei generate de ruptura dintre religie și credință, încredințăm Preasfintei Fecioare călătoriile apostolice care urmează să le faceți în Abruzzo și în Orientul Mijlociu, dorind a fi mereu niște colaboratori cât mai activi ai pasiunii Dumneavoastră pentru om și pentru Cristos, care provoacă lumea ca milostivire ce ne salvează de la rătăcire.

Pr. Julián Carrón

*S.E.R. cardinalului Tarcisio Bertone
Secretar de Stat*

Excelență, pe lângă cei 26.000 de aderenți la Fraternitatea Comunione e Liberazione, adunați la Rimini, și alte persoane din 63 de națiuni ale lumii, aflate în legătură cu noi prin satelit, au trăit Exercițiile spirituale anuale, cu tema «Din credință se naște metoda».

Telegrama trimisă Sfântului Părinte îi găsește pe membrii Fraternității mai siguri și mai bucuroși de a putea să-l slujească pe Sfântul Petru prin mărturisirea în fața fraților oameni a noii umanități ce se naște din credință.

Fecioara Maria ne-a arătat calea Sa în slujba Bisericii ca o pasiune de a arăta importanța lui Cristos în evenimentele de zi cu zi ale oamenilor.

Pr. Julián Carrón

S.E.R. cardinalului Angelo Bagnasco
Președinte CEI

Excelență, pe lângă cei 26.000 de aderenți la Fraternitatea Comunione e Liberazione, adunați la Rimini, și alte persoane din 63 de națiuni ale lumii, aflate în legătură cu noi prin satelit, au trăit Exercițiile spirituale anuale, pe tema «Din credință se naște metoda». Mai siguri acum că Cristos a învins și rămâne în mijlocul lor, își oferă energiile pentru ca Biserica să trăiască în Italia ca o umanitate nouă care împlinește exigențele de bază ale inimii.

Fie ca Preasfânta Fecioară să susțină sacrificiul Dumneavoastră pentru viața poporului creștin din Țara noastră.

Sac. Julián Carrón

S.E.R. monseniorului Josef Clemens
Secretarul Consiliului Pontifical pentru Laici

Excelență, pe lângă cei 26.000 de aderenți la Fraternitatea Comunione e Liberazione, adunați la Rimini, și alte persoane din 63 de națiuni ale lumii, aflate în legătură cu noi prin satelit, au trăit Exercițiile spirituale anuale, pe tema «Din credință se naște metoda». Ca punct de referință sigur pentru aceste meditații a stat magisteriul lui Benedict al XVI-lea, care continuă să mărturisească faptul că în Cristos coincid conținutul și metoda veștii creștine.

În calitate de *christifideles laici*, îl urmăm pe Sfântul Părinte care ne invită să arătăm lumii importanța credinței în viața celor botezați.

Pr. Julián Carrón

S.E.R. cardinalului Angelo Scola
Patriarh de Venetia

Excelență, scrisoarea care ne-ați trimis-o ne găsește și mai conștienți că propria fragilitate a aflat milă în ochii Părintelui, care prin mijlocirea caris-

mei ajunge la noi întotdeauna ca o cale prin care exigențele constitutive ale inimii noastre să găsească acel răspuns pe care, urmându-l, toți să poată vedea, iar noi cei dintâi, importanța, pentru cunoaștere, a credinței, mai ales în zilele noastre când realitatea provoacă și mai mult speranța oamenilor.

Fie ca Fecioara Maria să vă dobândească ceea ce Vă doriți.

Pr. Julián Carrón

S.E.R. monseniorului Filippo Santoro
Episcop de Petropolis

Excelență, și noi continuăm să urmăm ceea ce Domnul face să ni se întâmple dinaintea ochilor cu Cleuza și Marcos, provocați de mărturia lor să cunoască cu însăși credința lor. Ne rugăm, la rândul-ne, pentru a rămâne credincioși metodei pe care Domnul ne-a ales-o făcându-ne să-l întâlnim pe don Giussani.

Pr. Julián Carrón

ARTA ÎN COMPANIA NOASTRĂ

Sub îngrijirea lui Sandro Chierici

(Ghid pentru citirea imaginilor extrase din Istoria artei, care au însoțit audiția fragmentelor de muzică clasică la intrarea și la ieșirea din sală)

Plecând de la Geneză, parcursul prezintă în prima parte o serie de figuri care în Vechiul Testament trăiesc credința ca ascultare față de semnele arătate lor de Dumnezeu: Noe, Avraam, Isaac, Iacob, până la Iosif.

Odată cu întruparea lui Cristos, credința devine mărturia unei experiențe concrete, a unei întâlniri, a unei eliberări din ghearele răului, de iertare, de îndurare, de victorie asupra morții, de mărire. Această experiență produce o afecțiune a omului pentru Cristos, căreia Cristos îi răspunde cu o afecțiune și mai mare. Apostolul Paul este omul nou prins de Cristos și făcut prin botez creatură nouă, care în îmbrățișare cu Petru dă formă deplină Bisericii și face posibil pentru fiecare dintre noi să ducem la împlinire întâlnirea cu Cristos, în timpurile prezente.

Toate imaginile au fost luate din Bazilica din Monreale.

1. Creația cerului și a pământului
2. Creația luminii și a întunericului
3. Creația apelor
4. Despărțirea pământului de ape
5. Creația stelelor
6. Creația viețuitoarelor
7. Creația lui Adam
8. Adam condus în Grădina Paradisului
9. Creația Evei
10. Eva este înfățișată lui Adam
11. Dumnezeu îi poruncește lui Noe să construiască arca
12. Construirea arcei
13. Intrarea animalelor în arcă
14. Potopul universal
15. Ieșirea animalelor din arcă
16. Alianța lui Dumnezeu cu Noe
17. Vizita celor trei îngeri la Avraam
18. Ospitalitatea lui Avraam
19. Dumnezeu îi poruncește lui Avraam să-l sacrifice pe Isaac

20. Sacrificarea lui Isaac
21. Întâlnirea lui Isaac cu Rebecca la puț
22. Călătoria lui Isaac și a Rebeccai
23. Isaac îl binecuvintează pe Iacob
24. Visul lui Iacob
25. Lupta lui Iacob cu Îngerul
26. Bunavestire
27. Vizita Fecioarei Maria la verișoara sa Elisabeta
28. Nașterea
29. Adorarea Magilor
30. Visul lui Iosif
31. Fuga în Egipt
32. Prezentarea lui Isus în templu
33. Isus între învățații Legii
34. Botezul lui Isus
35. Vindecarea leprosului
36. Vindecarea omului cu mâna uscată
37. Vindecarea femeii cu scurgerea de sânge
38. Vindecarea soacrei lui Petru
39. Vindecarea femeii gârbove
40. Vindecarea omului cu hidropizie
41. Vindecarea celor zece leproși
42. Vindecarea celor doi orbi
43. Vindecarea paralticului
44. Vindecarea șchiopilor și a orbilor
45. Vindecarea unui paraltic
46. Cristos și femeia samarineancă
47. Înmulțirea pâinilor și a peștilor
48. Învierea fiului văduvei din Nain
49. Învierea ficei lui Iair
50. Învierea lui Lazăr
51. Schimbarea la față
52. Magdalena spală picioarele lui Isus
53. Cina cea de Taină
54. Isus în fața lui Pilat
55. Răstignirea
56. Coborîrea în Infern
57. Femeile mironosițe la mormânt
58. *Noli me tangere*
59. Întâlnirea cu cei doi ucenici, la Emaus

60. Cena de la Emaus
61. „Nu ardea oare inima noastră în noi?”
62. Necredința lui Toma
63. Cinzecimea
64. Convertirea lui Paul
65. Botezul lui Paul
66. Fuga din Damasc a lui Paul
67. Încredințarea epistolelor lui Timotei și Tit
68. Întâlnirea dintre Petru și Paul

Indice

MESAJUL SANTITĂȚII SALE BENEDICT XVI	3
<i>Vineri seara, 24 aprilie</i>	
INTRODUCERE	4
SFÂNTA LITURGHIE – PREDICA LUI DON MICHELE BERCHI	12
<i>Sâmbătă dimineața, 25 aprilie</i>	
PRIMA MEDITAȚIE – « <i>Noi am crezut și am cunoscut că tu ești Sfântul lui Dumnezeu</i> » (In, 6, 69)	13
SFÂNTA LITURGHIE – PREDICA S.E.R. CARDINAL STANISLAW RYLKO	30
<i>Sâmbătă după-masa, 25 aprilie</i>	
A DOUA MEDITAȚIE – <i>Contemporaneitatea lui Cristos</i>	36
<i>Duminică dimineața, 26 aprilie</i>	
ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI	51
SFÂNTA LITURGHIE – PREDICA LUI DON PINO	68
MESAJE PRIMITE	69
TELEGRAME TRIMISE	71
ARTA ÎN COMPANIA NOASTRĂ	74

